

PRÍKLADY POUŽITIA MIKROGRAVIMETRIE V ARCHEOLÓGII – DETEKCIA DUTÍN

- stručne z histórie z mikrogravimetrii v archeológii
- prieskumu kostola Sv. Václava v Tovačove
- Dóm Sv. Mikuláša, Trnava
- kostol Narodenia Panny Márie, Horné Krškany
- kostol a kláštor Katarínka, JZ Slovensko
- veľká terasa, Oravský hrad
- prieskum Cheopsovej pramídy

Prvý pokus aplikovania veľmi presných gravimetrických meraní pri detekcii dutín: Linington (1966)

1280/42

Prospezioni archeologiche 1/1966

R. E. LININGTON

Test use of a gravimeter on etruscan
chamber tombs at Cerveteri

1 Introduction

It has been assumed that gravity methods are of little use for archaeological prospecting. The high cost and delicate nature of present instruments coupled with a slow speed of operation seem to bear out this conclusion, whilst the extremely small size of the anomalies produced by archaeological features suggest that the method may well be impractical. However, even so, it was thought that for a few special problems, such as that of chamber tombs, the method

negatívny výsledok...

Ďalšie pokusy:

- Fajklewicz, 1964–2000
(hlavne prieskum prepadov od starých banských diel)
- Neumann, 1972–1979 (všeobecne – detekcia dutín)
- Omnes, 1976–1977 (antropogénne dutiny, jaskyne)
- Styles, Cuss, 1980-2020 (rôzne typy aplikácií)
- československá škola (Blížkovský a ďalší)

výsledky mikrogravimetrického prieskumu kostola Sv. Václava v Tovačove (Bližkovský 1976, 1979)

860

M. BLÍŽKOVSKÝ

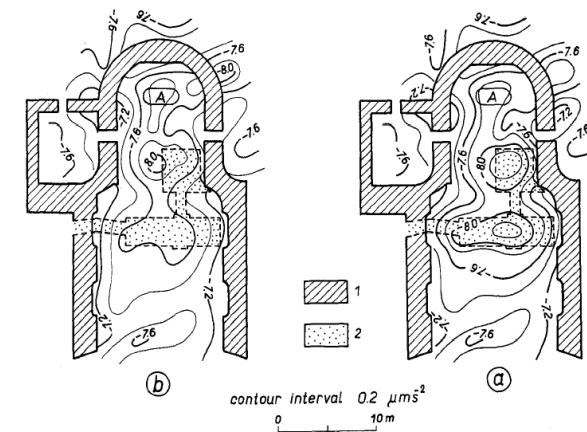
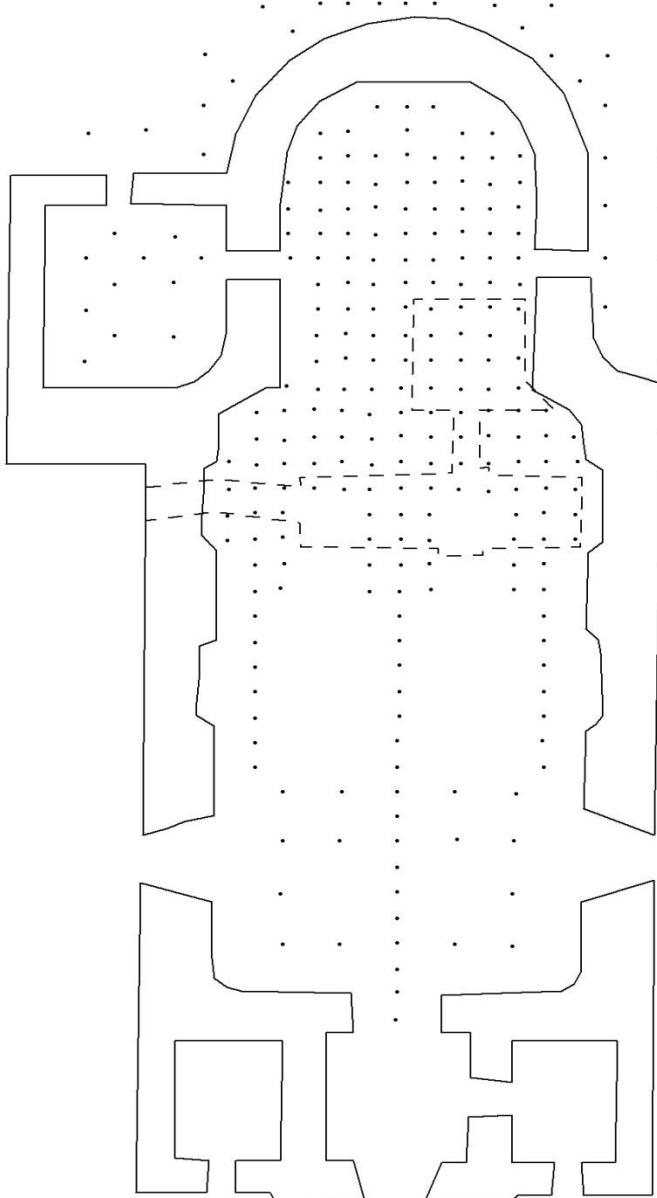
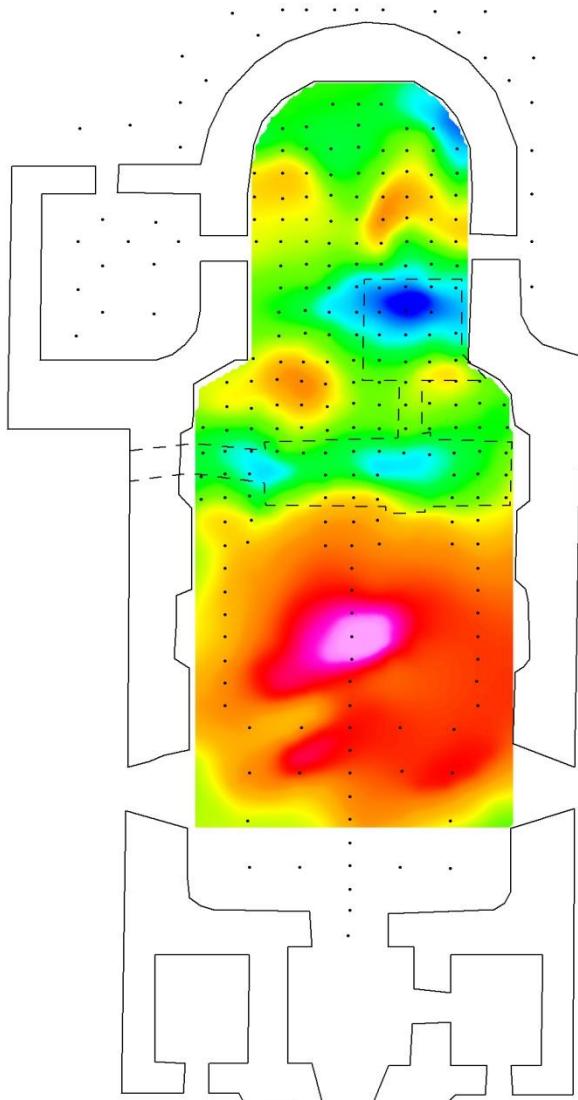

Fig. 10. Maps of Bouguer anomalies in the St. Venceslas church Tovačov. a) map corrected for gravity effect of walls, b) map corrected for gravity effects of walls and crypts.

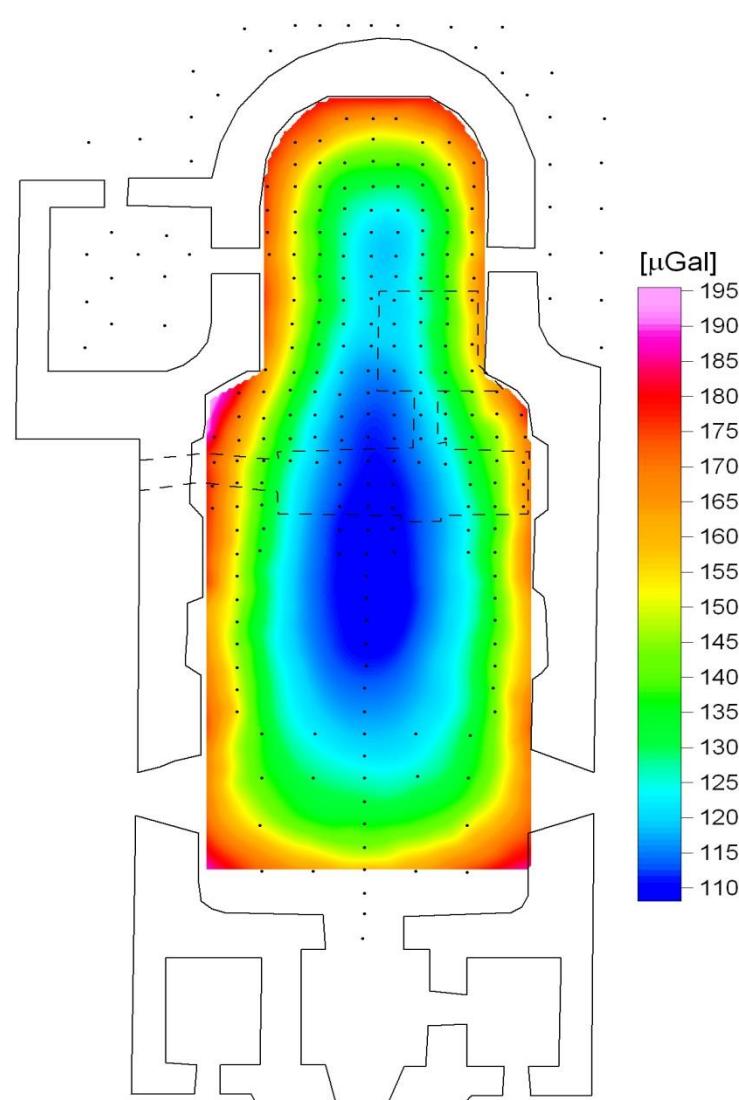
- mikrogravimetria v sieti $1 \times 1 \text{ m}$
a $2 \times 2 \text{ m}$, spolu 262 bodov
- stredná kvadratická chyba meraného
tiažového zrýchlenia = 0.011 mGal
- interpretované anomálie
amplitúdou $0.06 \text{ mGal} = 60 \mu\text{Gal}$

s

výsledky mikrogravimetrického prieskumu kostola Sv. Václava v Tovačove
(Bližkovský 1976, 1979)

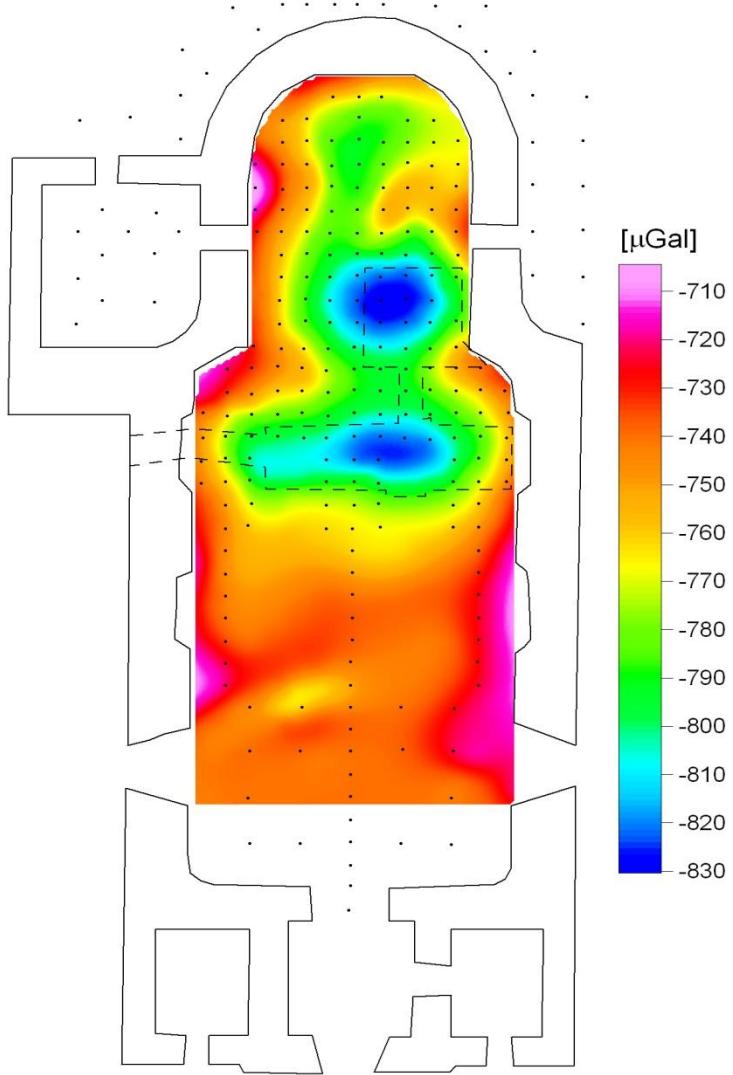

neúplná Bouguerova anomália
(bez topokorekcií a opráv na účinky múrov)

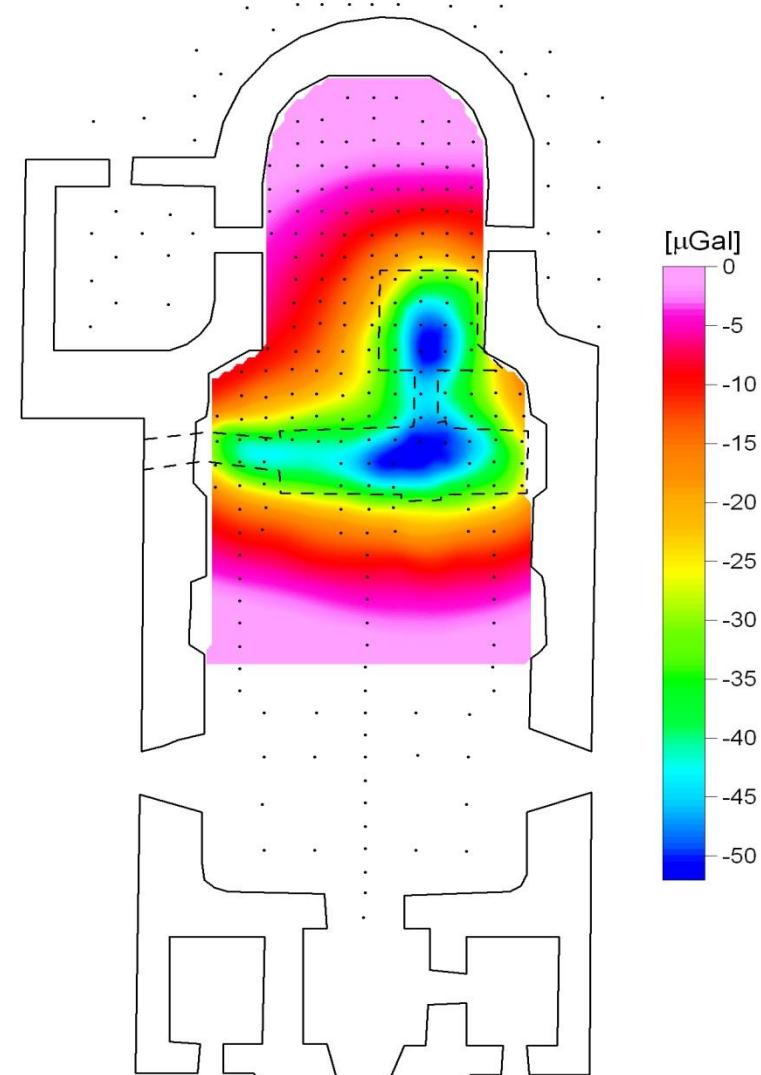

korekcie gravitačného
účinku múrov

výsledky mikrogravimetrického prieskumu kostola Sv. Václava v Tovačove
(Bližkovský 1976, 1979)

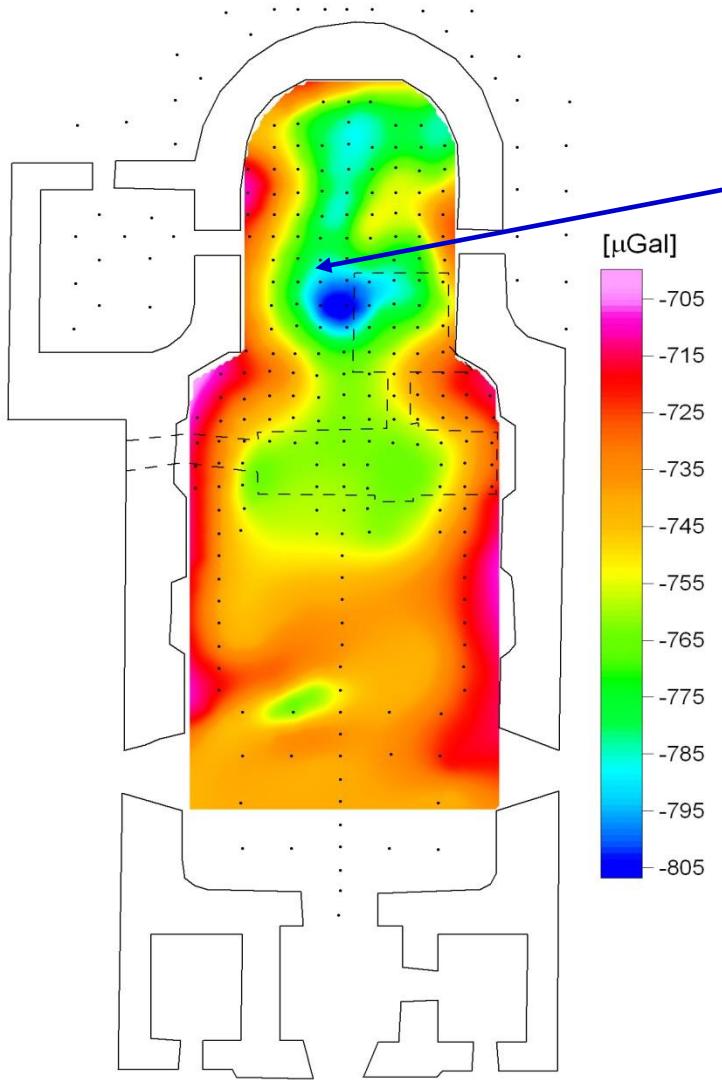

úplná Bouguerova anomália
(s opravami na účinky múrov)

gravitačný účinok známych krýpt

výsledky mikrogravimetrického prieskumu kostola Sv. Václava v Tovačove
(Bližkovský 1976, 1979)

v priestore výslednej negatívnej anomálie boli nájdené nové, dovtedy neznáme priestory

výsledok: úplná odkrytá (stripped) Bouguerova anomália
(s odstránením účinkov známych dutín)

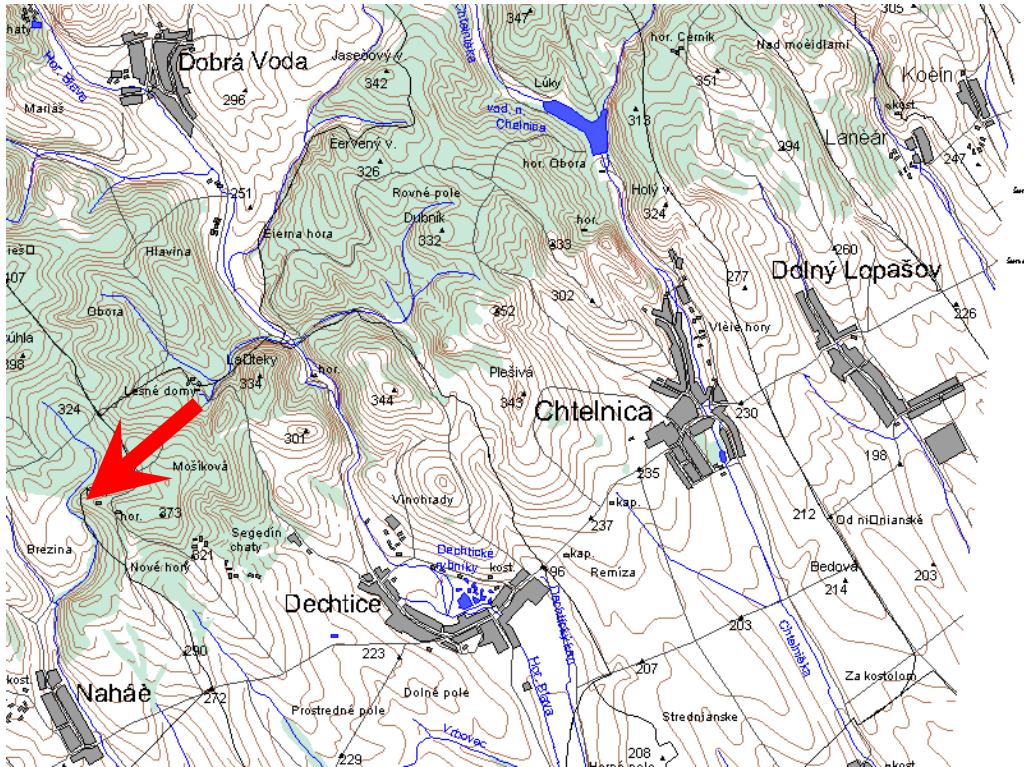
kláštor a kostol KATARÍNKA

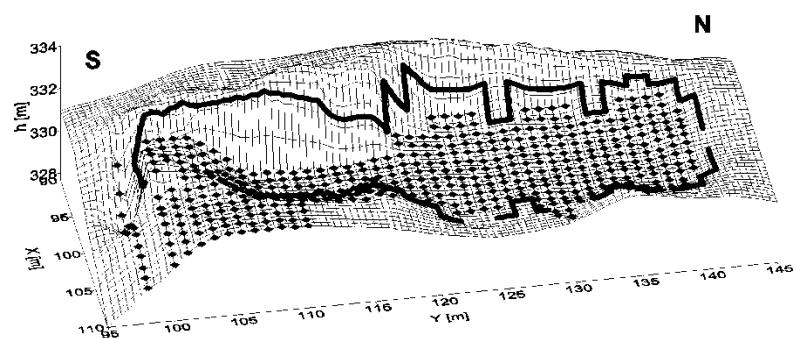
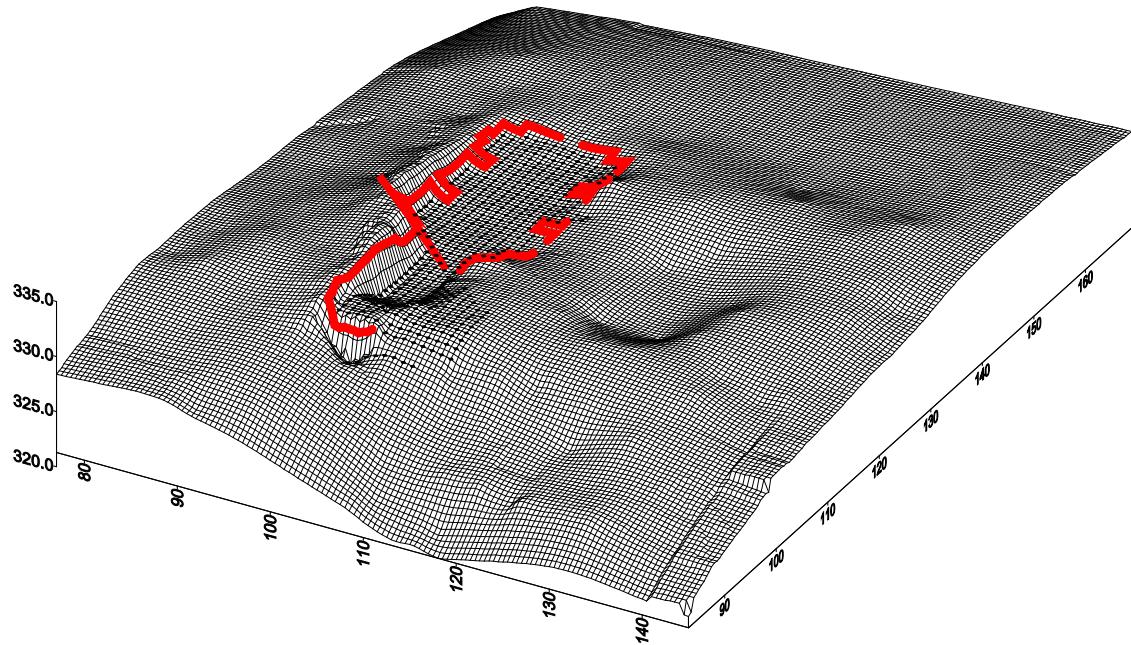
*VÝSLEDKY GEOFYZIKÁLNEHO
PRIESKUMU
(1998 - 2000)*

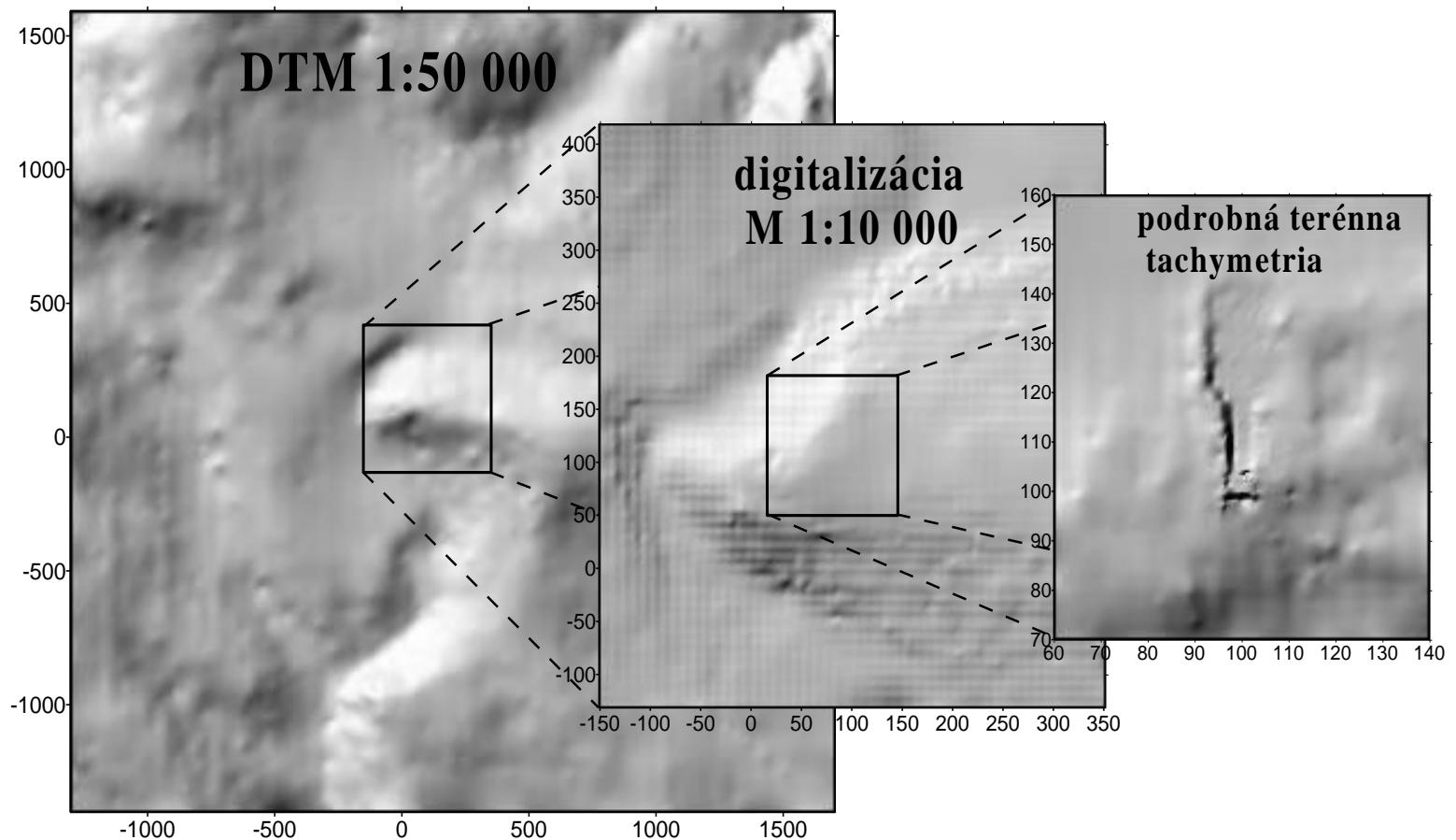
poloha lokality Katarínka

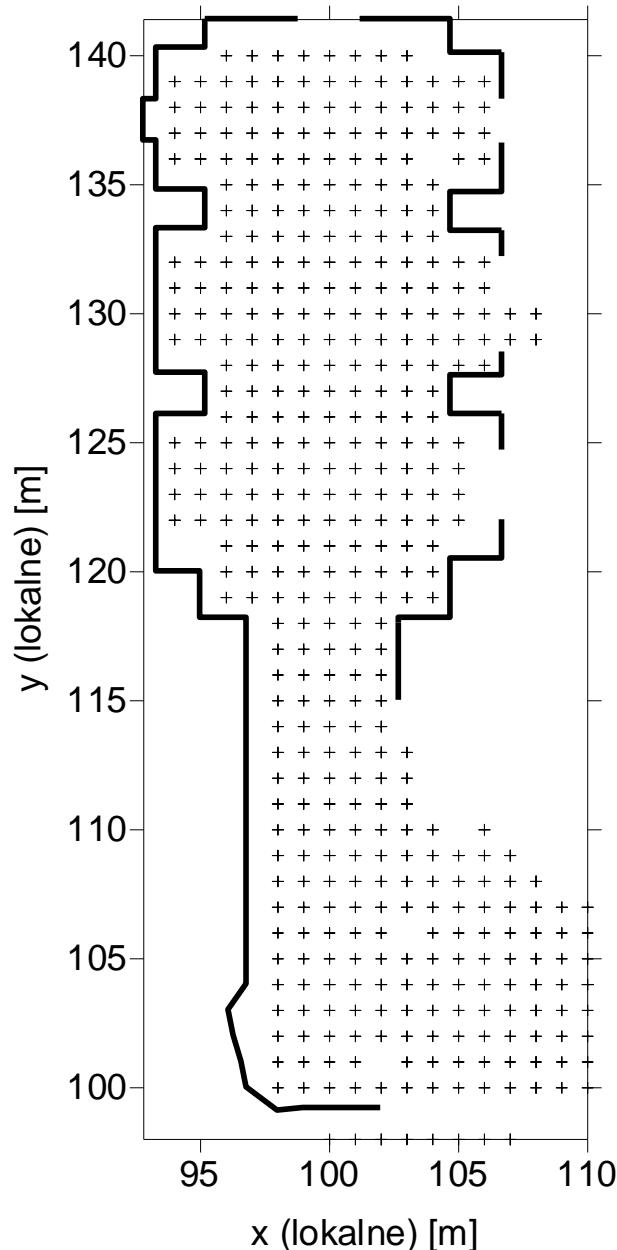
pohľady na reliéf terénu

lokalita Katarínka - podklady pre digitálny model terénu

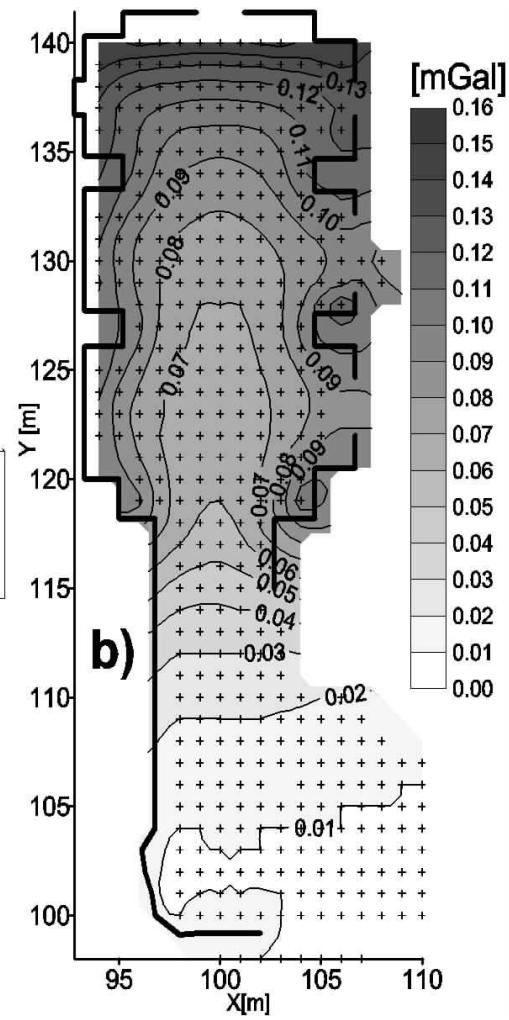
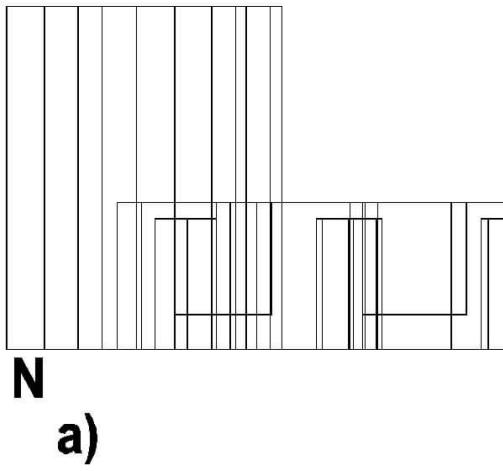
mikrograv. merania v lodi kostola

zmeraných 428 bodov

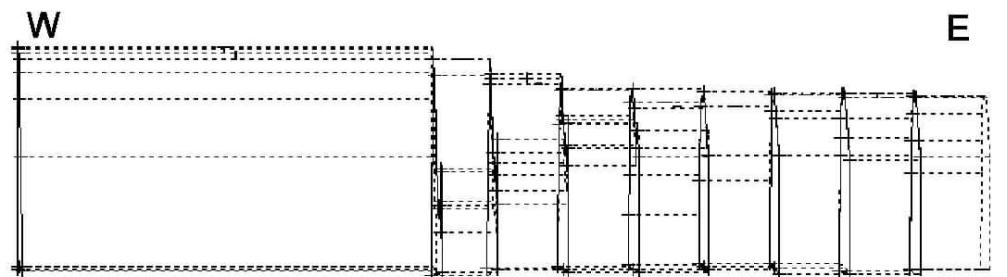

prístroj: Sodin 214GT

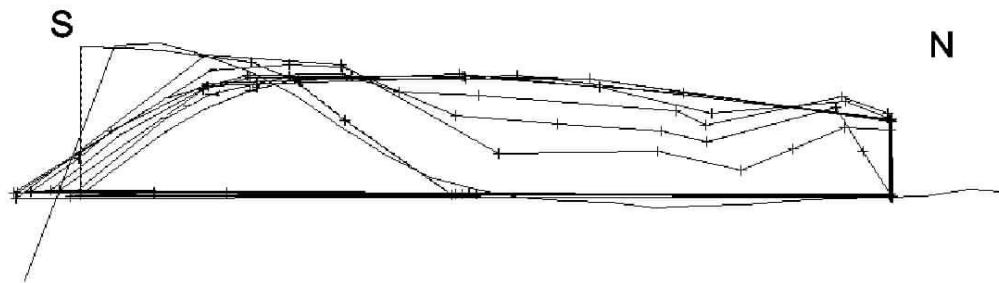

Katarínka - model a účinok múrov

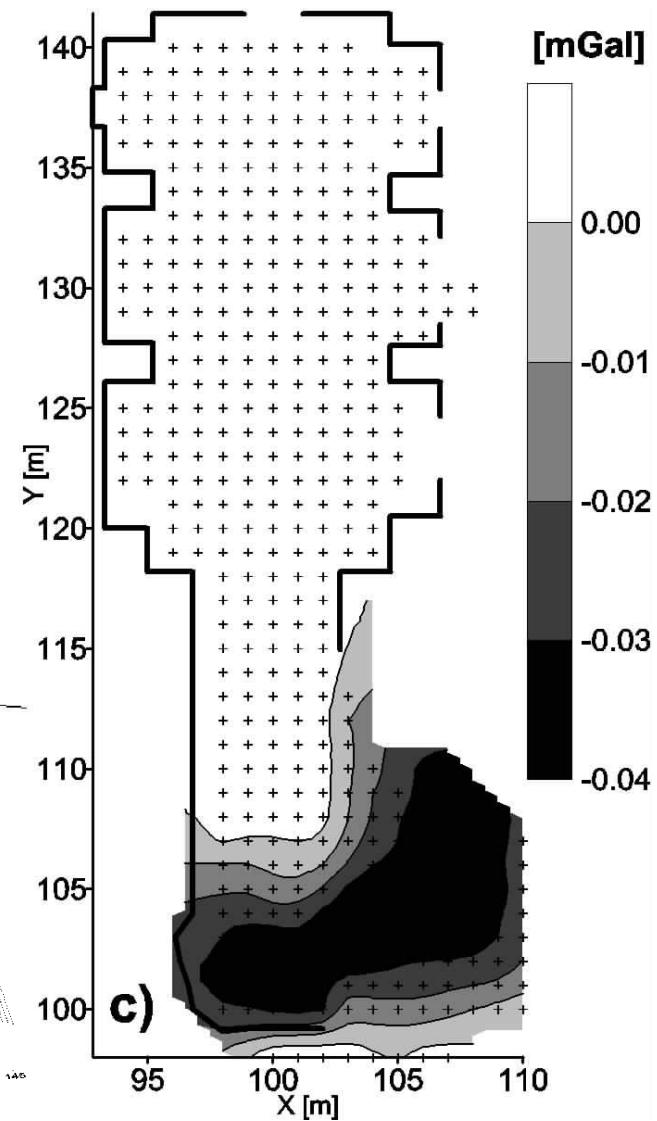
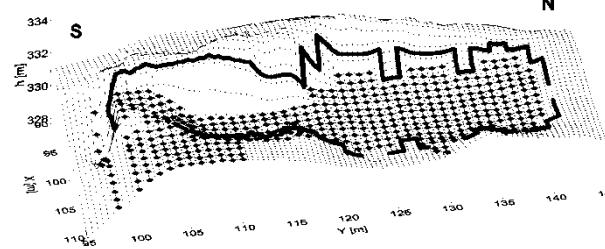
Katarínka - model a účinok súte

a)

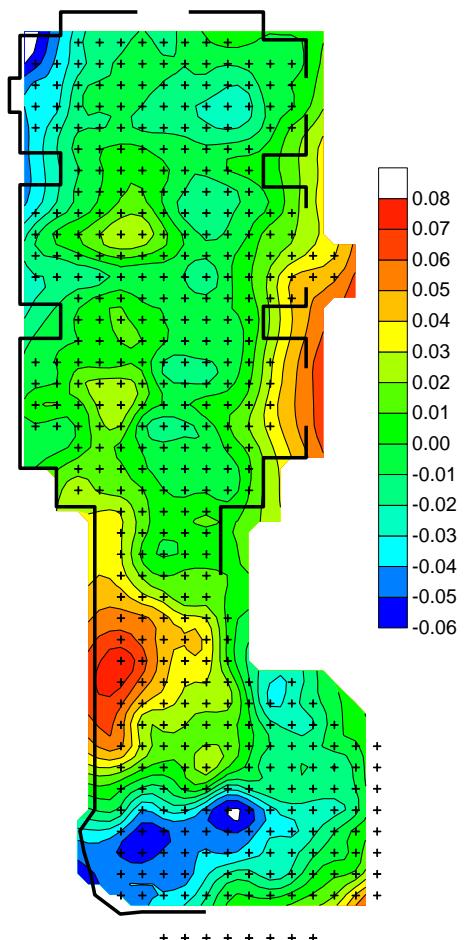

b)

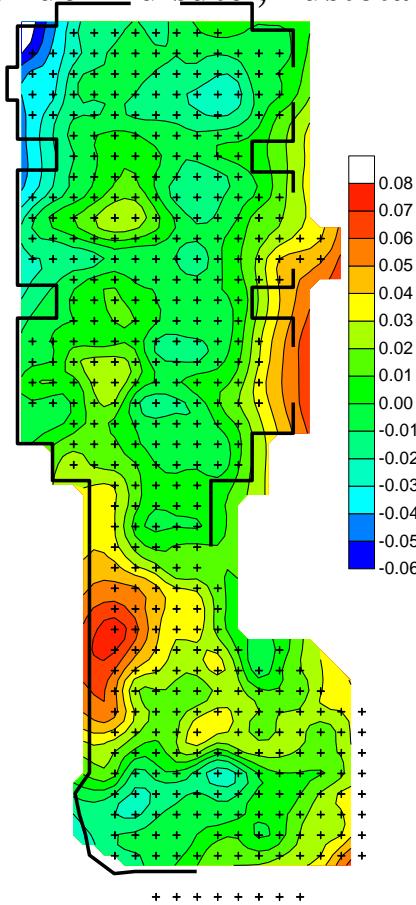
lokalita Katarínska - pokus o èiastoèné odkrytie (- úèinok sute)

reziduálne anomálie
pre 2.4 g.cm^{-3}

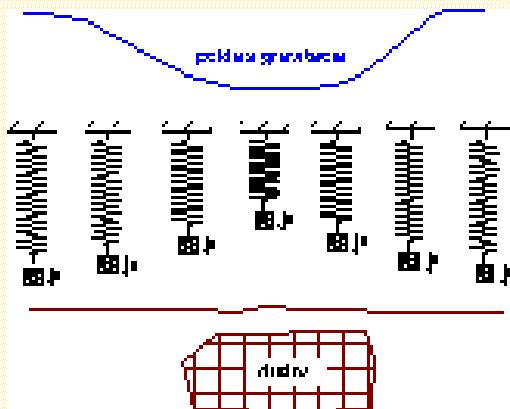

reziduálne anomálie
pre 2.4 g.cm^{-3}

bez úèinku sute , hustota (-0.6 g.cm^{-3})

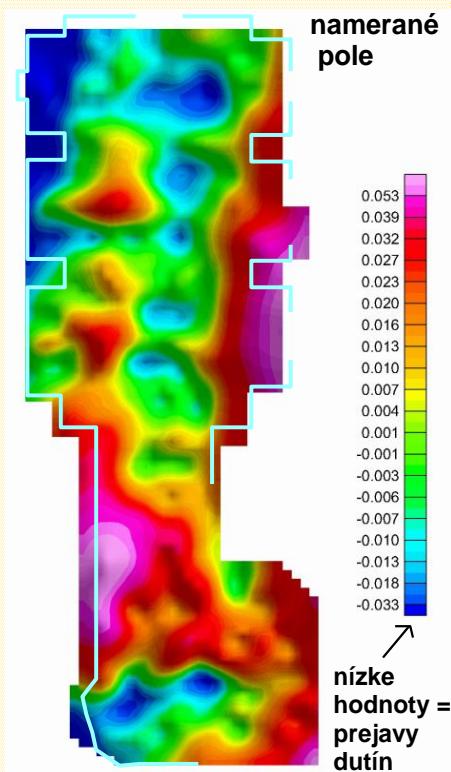
mikrogravimetria - presné meranie zemskej gravitácie

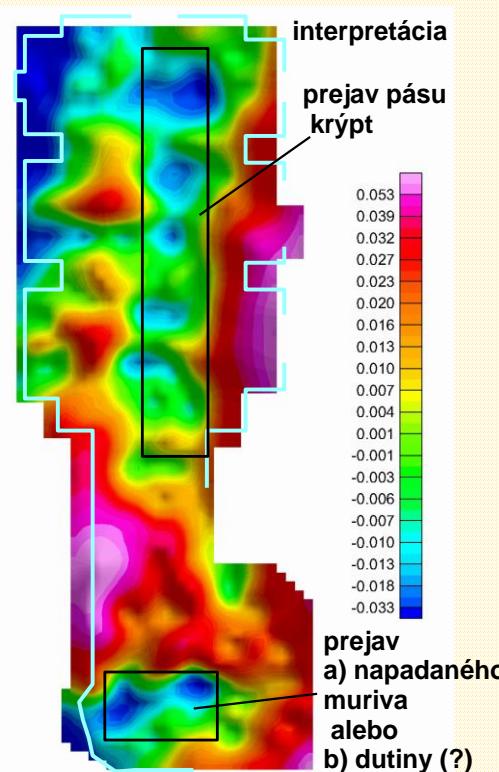
praktické meranie
v teréne

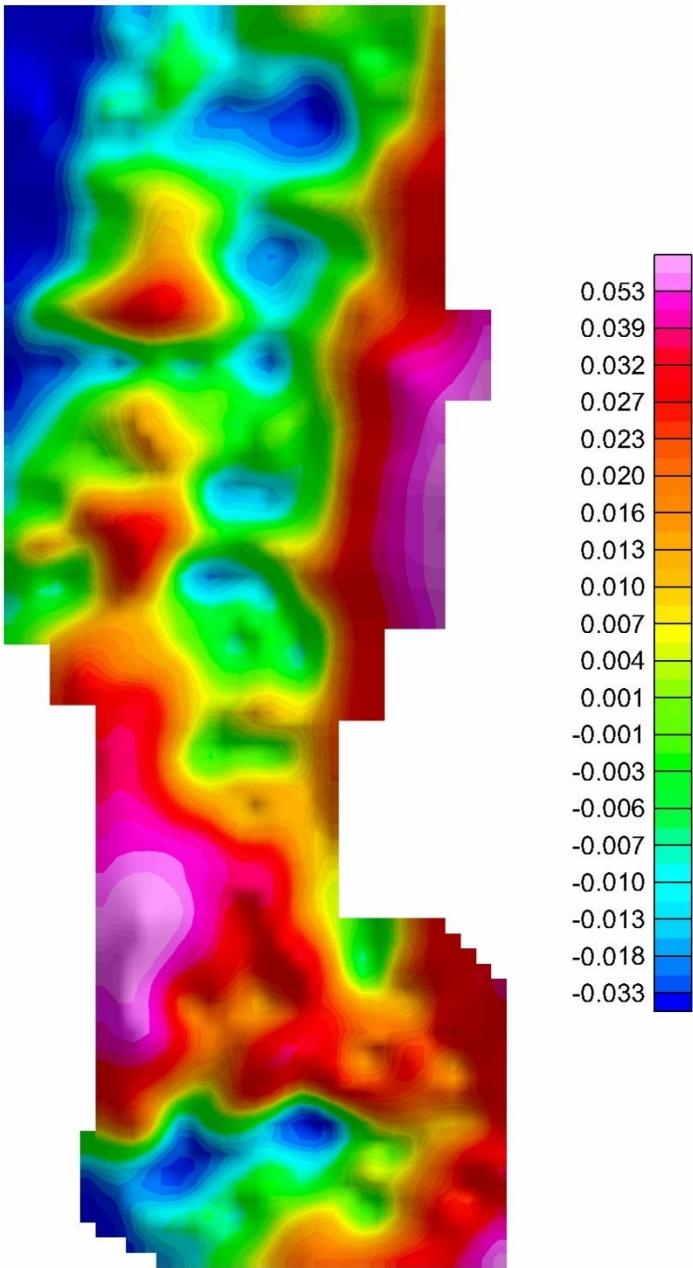

princíp
merania

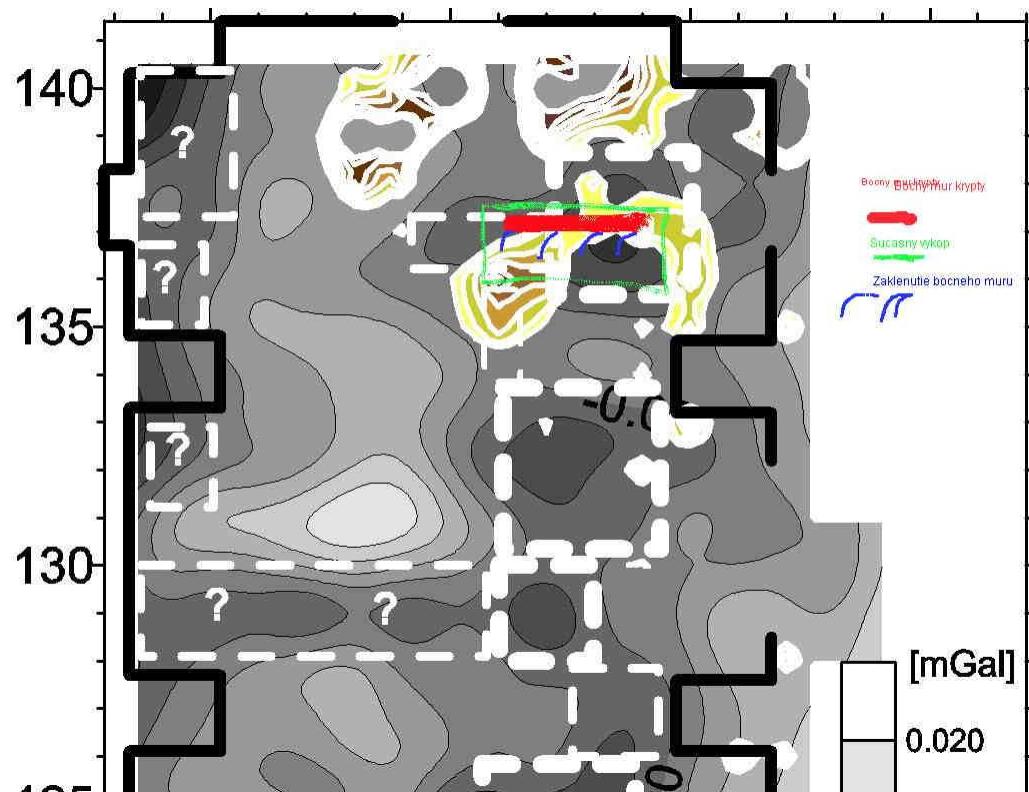
výsledky z oblasti
lode kostola

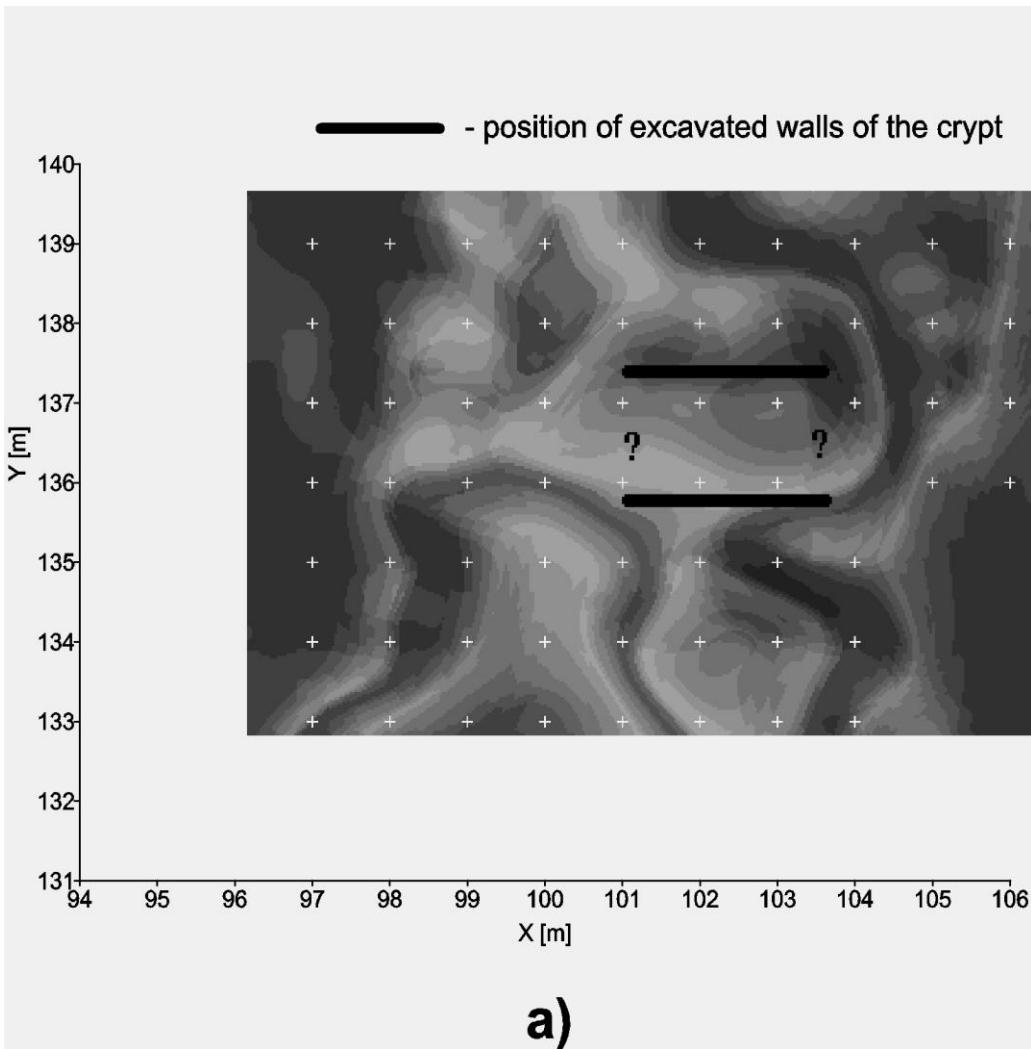

ANOMÁLNE PREJAVY KRÝPT PODĽA MIKROGRAVIMETRIE

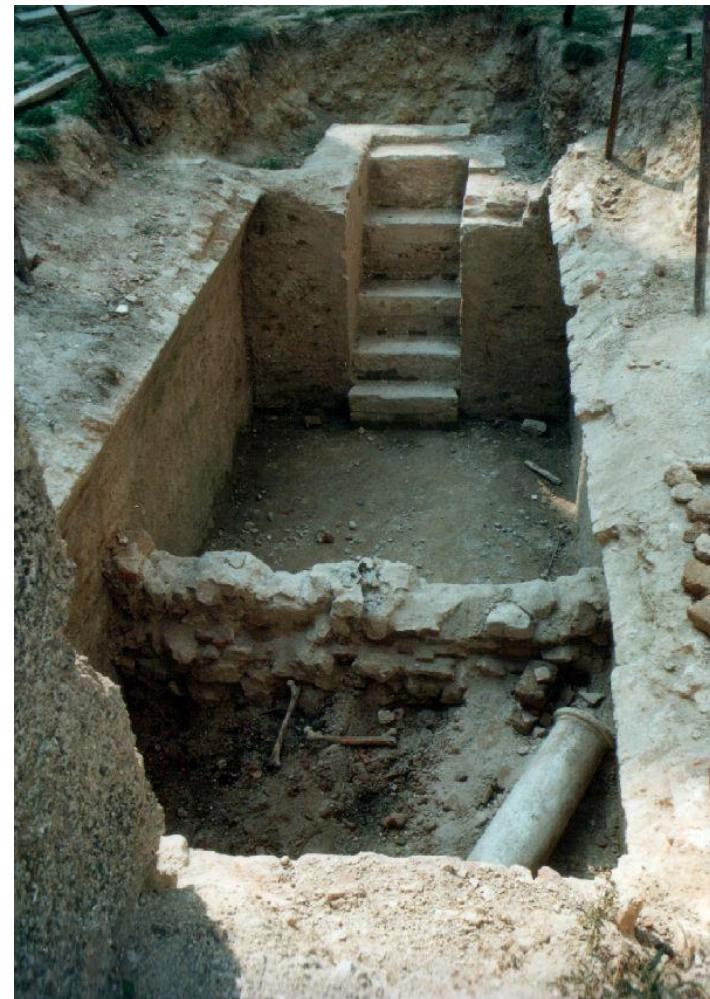
overenie anomálie - leto 2000

overenie anomálie - leto 2000

úplné otvorenie krypty - leto 2001

rez kryptou - leto 2001

Dechtice – Sv. Katarína

Zistovací archeologický výskum

Dátum: 01.07. – 31.08. 2000/2001

Zameral: Urmanský

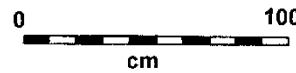
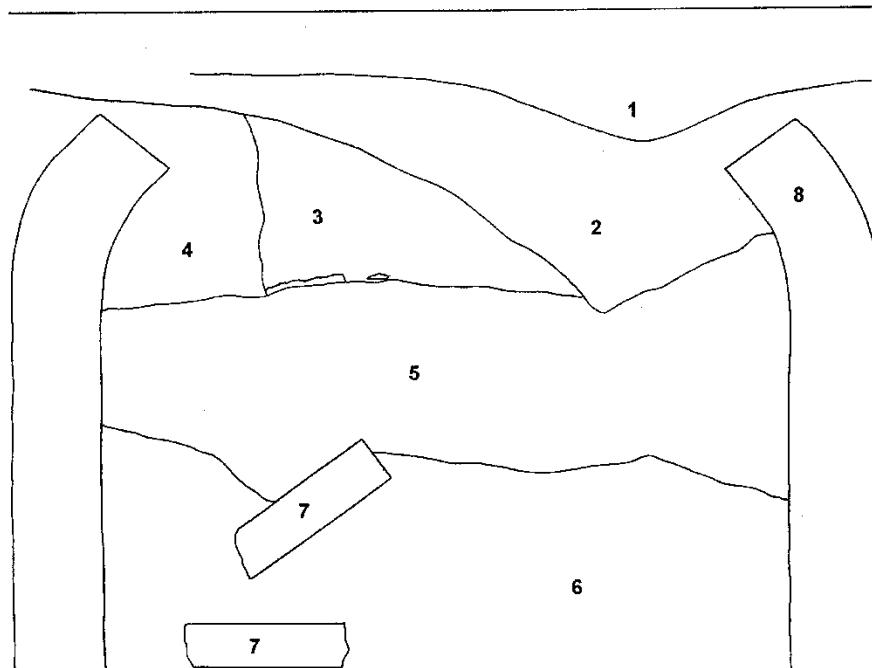
Západoslovenské múzeum Trnava

Kostol sv. Kataríny: Sonda III/2000-2001

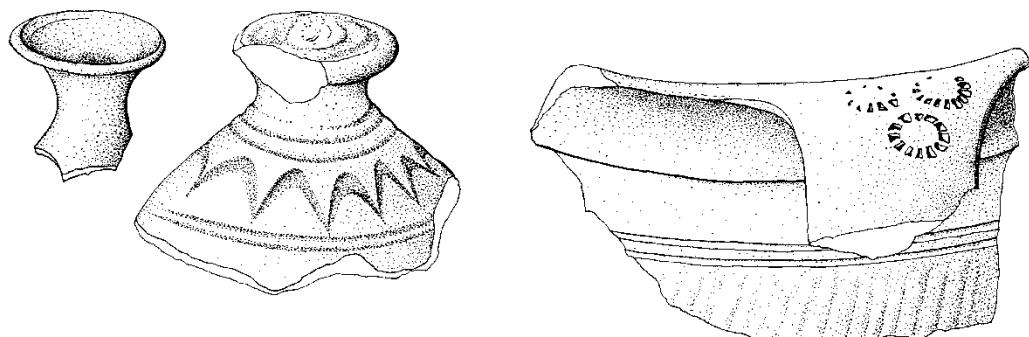
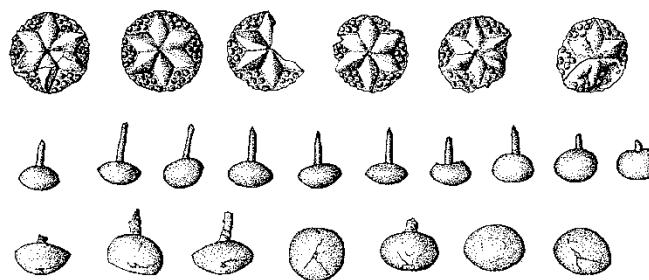
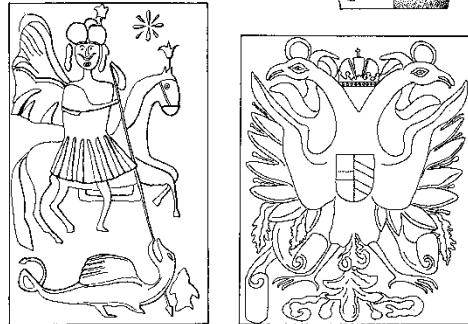
Krypta - rez

LEGENDA

- 1 – Sutina zmiešaná s omietkou a tmavou humóznou vrstvou
- 2 – Zlomky tehál a ľudských kostí premiešané s tmavou humóznou vrstvou
- 3 – Zlomky tehál, strešnej krytiny a sutiny, zvyšky drev z rakiev
- 4 – Tmavý humózny zásyp
- 5 – Sutina, kameňe, celé tehly, ojedineľo ľudské kosti
- 6 – Zhluky vzpriēčených tehál vytvárajúcich menšie dutiny, sutina, tesne nad úrovňou dna koncentrácia ľudských kostí v sekundárnych polohách, drobné kovové nálezy (ozdoby), klince dreva z rakiev zdobené nitmi
- 7 – Kamenný architektonický článok
- 8 – Obvodové murivo krypty

nálezy z krypty - leto 2001

uzavretie krypty - leto 2001

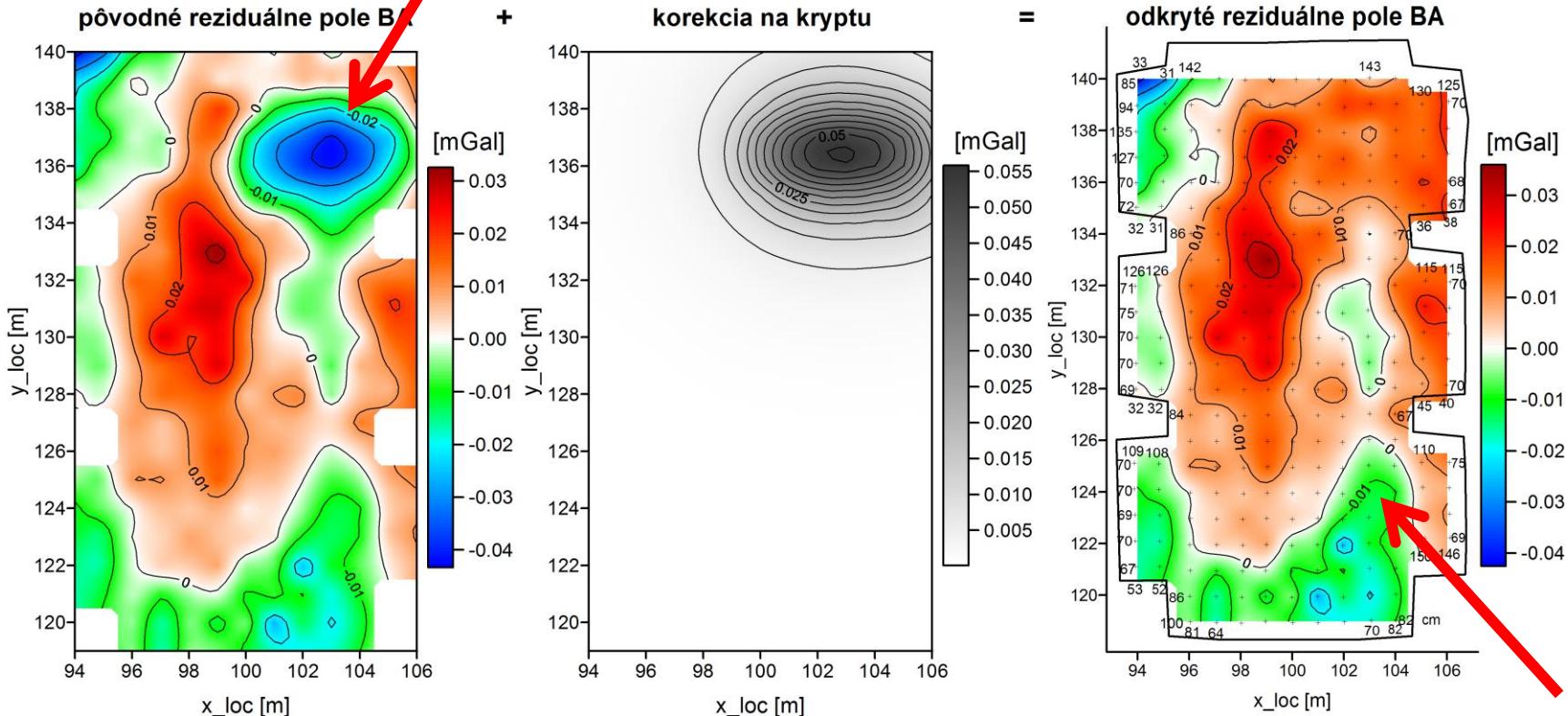

rok 2012:

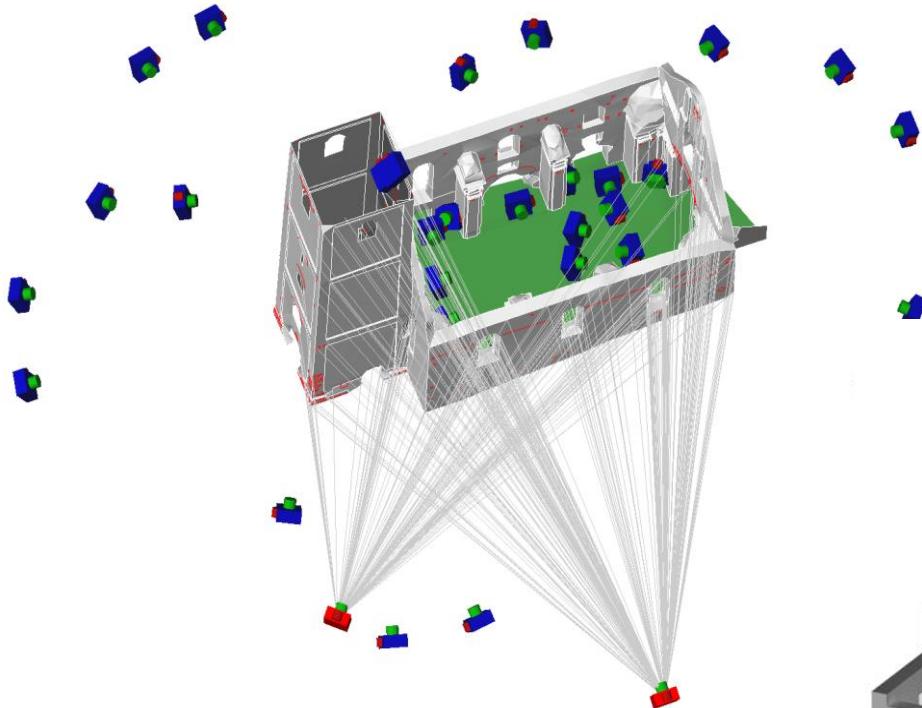
mikrogravimetria:
(použitý už
modernejší prístroj
Scintrex CG-5)

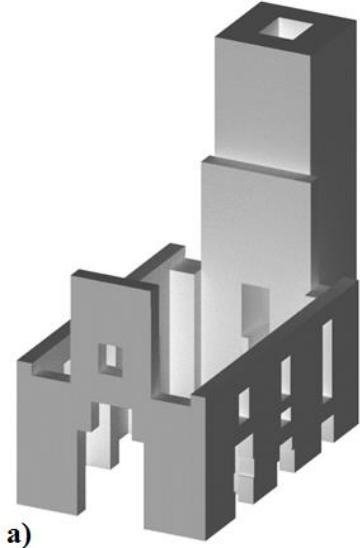
namodelovaný a následne
odkrytý účinok známej
(odkopanej) krypty

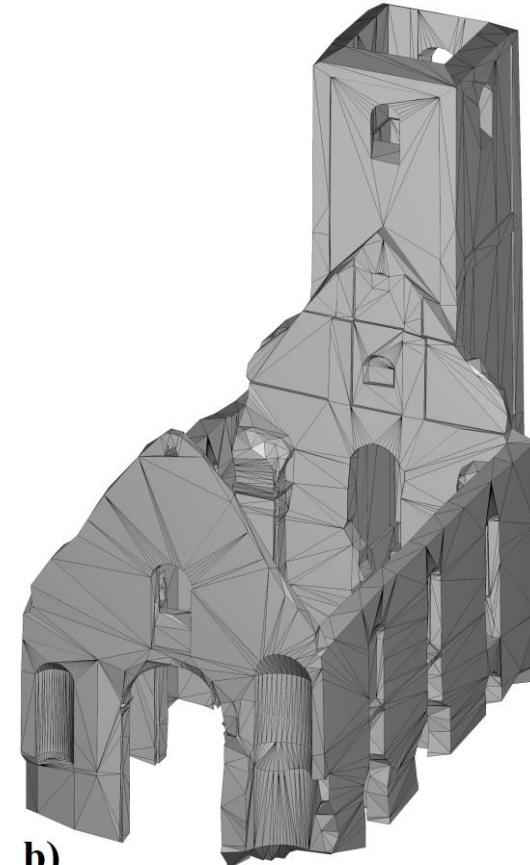
pri všetkých zapojených metódach boli použité postupy
rok 2012: „state-of-the art“, čiže najmodernejšie – čo sa týka
prístrojového vybavenia a aj počítačového spracovania

na výpočet účinkov múrov tu bol
použitý nový (fotogrammetrický)
prístup, vedúci k tvorbe 3D
modelu z polyhédrov

starší
prístup

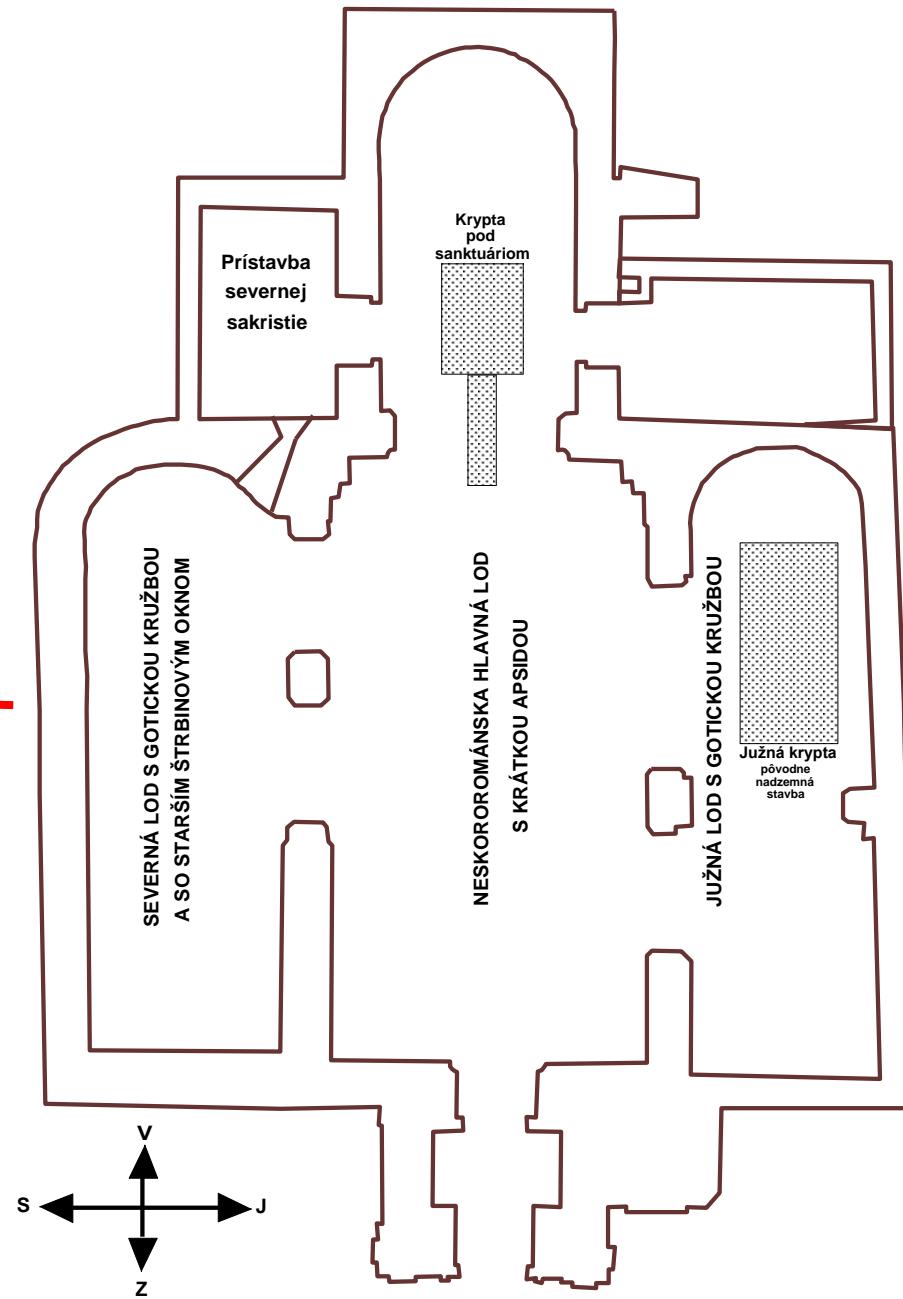
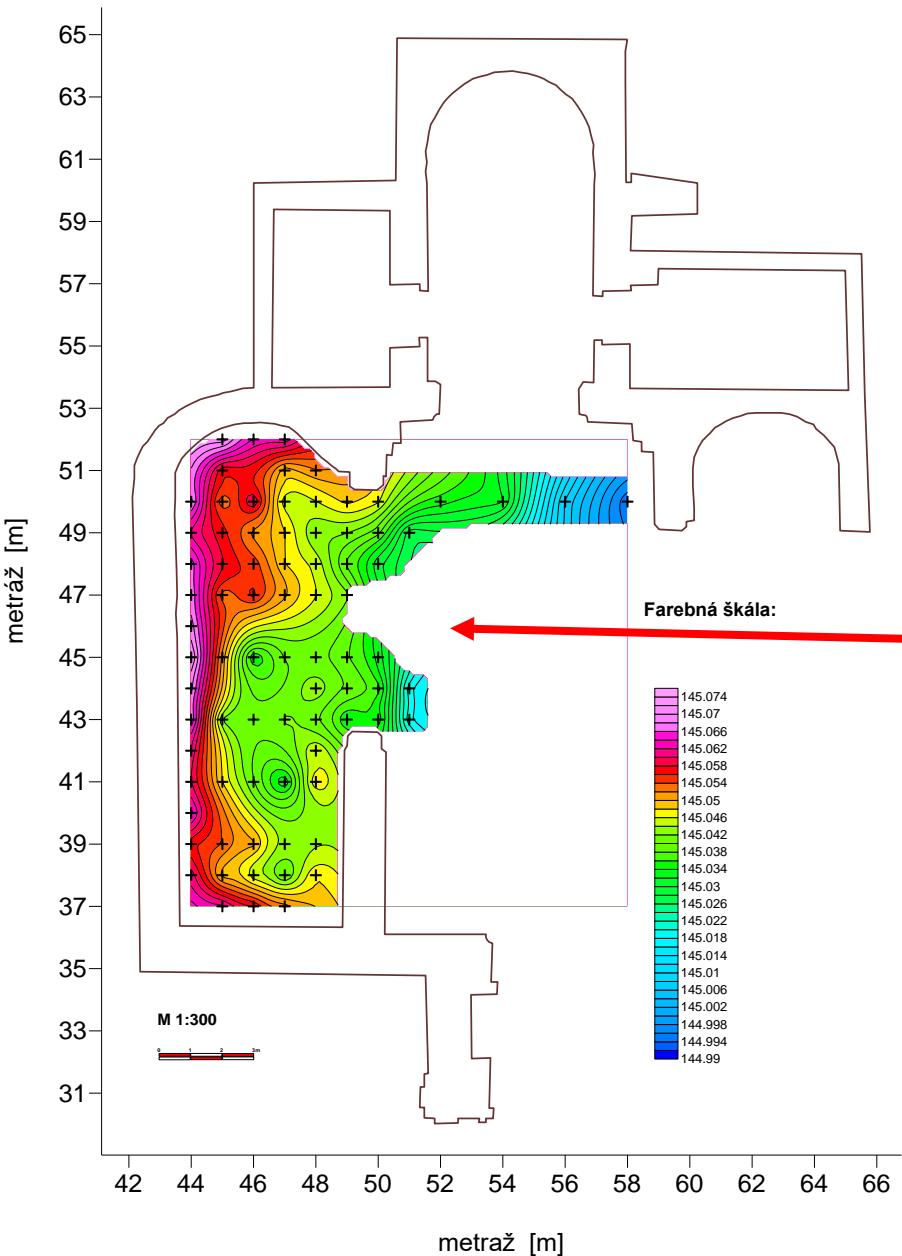
novší
prístup

prieskum farského kostola Najsv. Trojice v Devíne

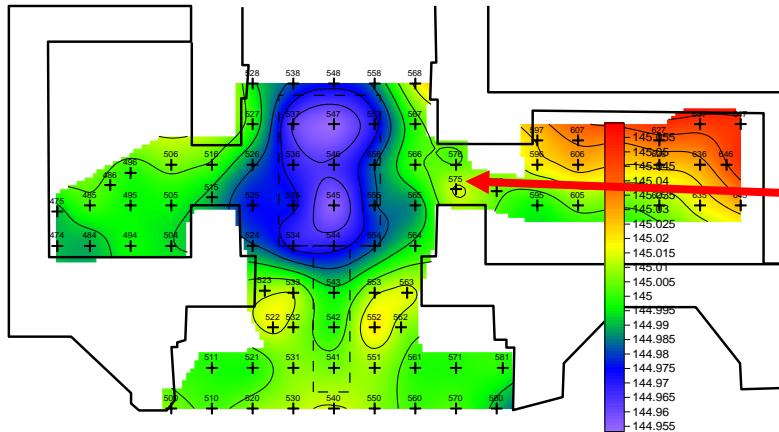

**snahou bolo nájst' dutinu
v priestore pod existujúcou
kryptou (alebo vedľ'a nej?)**

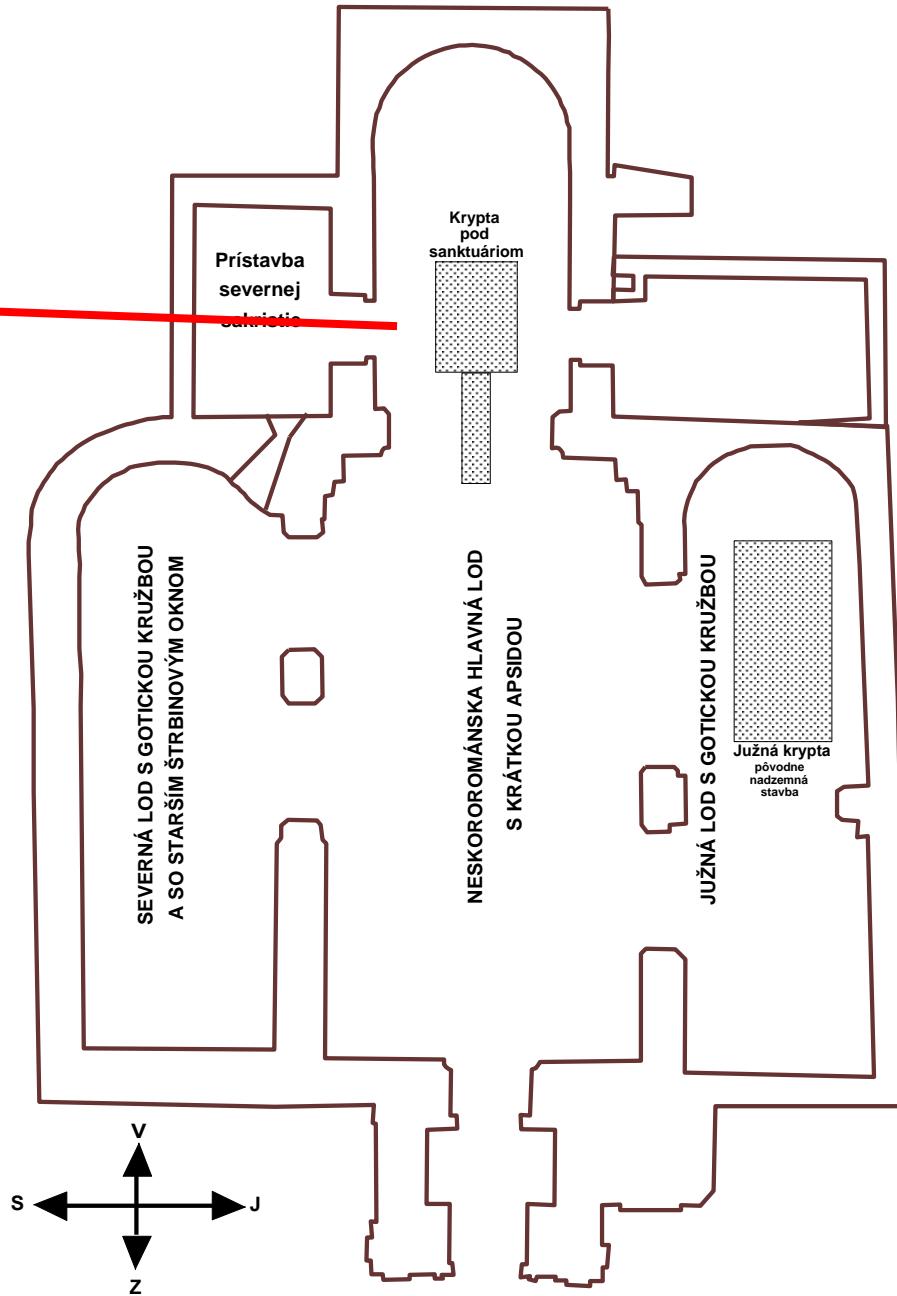
prieskum farského kostola v Devíne

prieskum farského kostola v Devíne

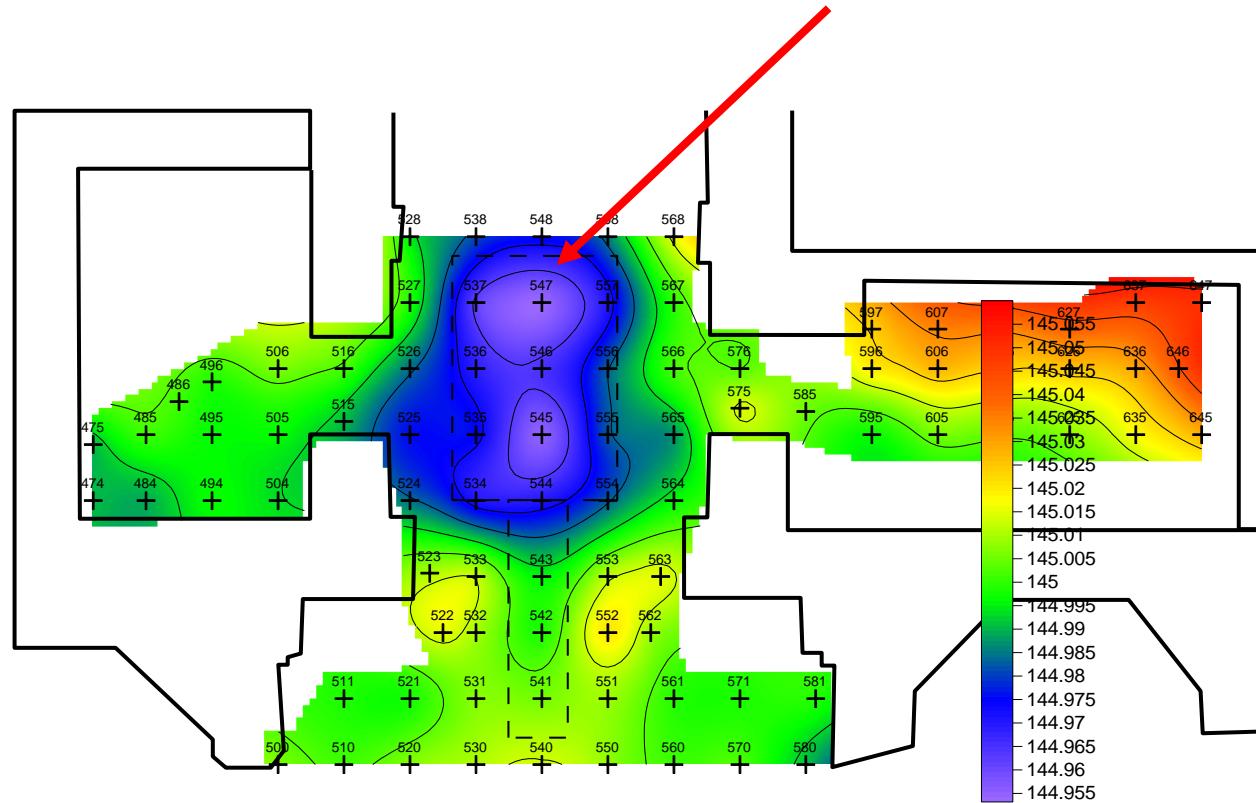

prejav známej krypty

Kostol Najsв. Trojice, Devín

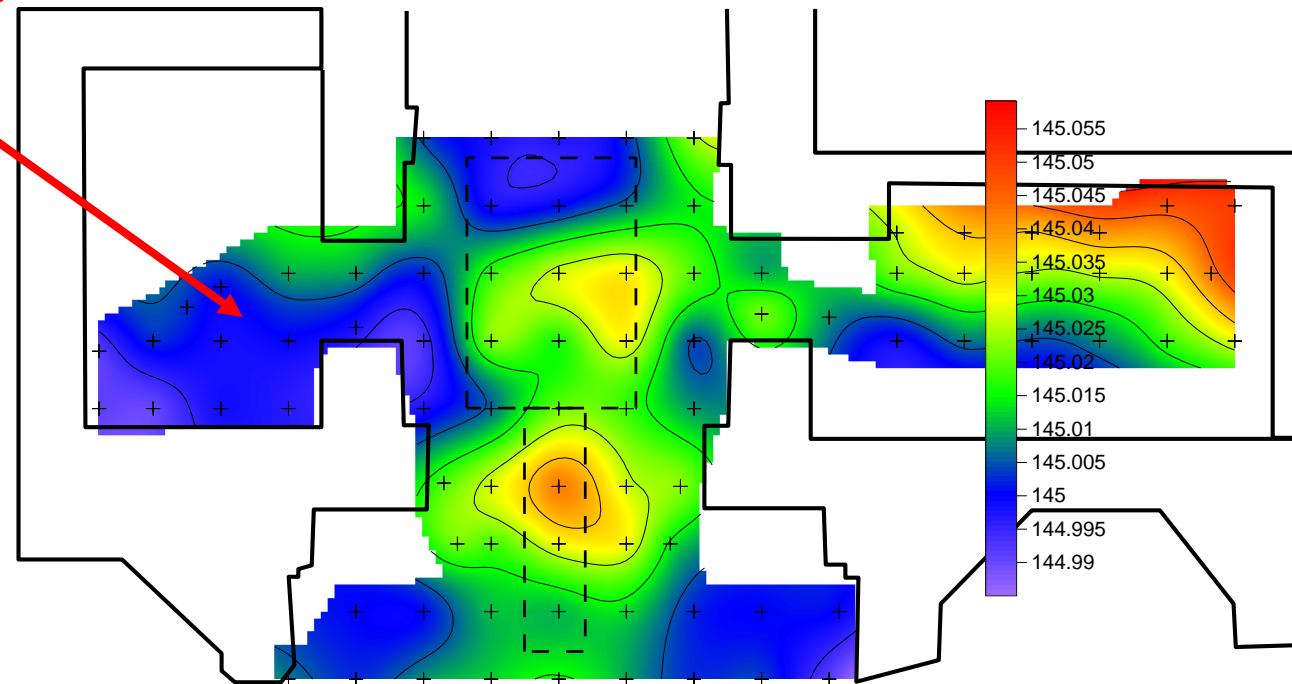
prejav známej krypty

Bouguerove anomálie (so zavedením opráv na účinok múrov) pre $\sigma = 2.0 \text{ g.cm}^{-3}$

Kostol Najsverejšej Trojice, Devín

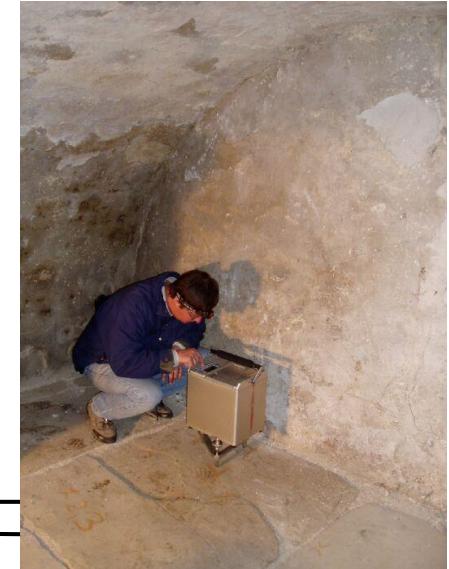
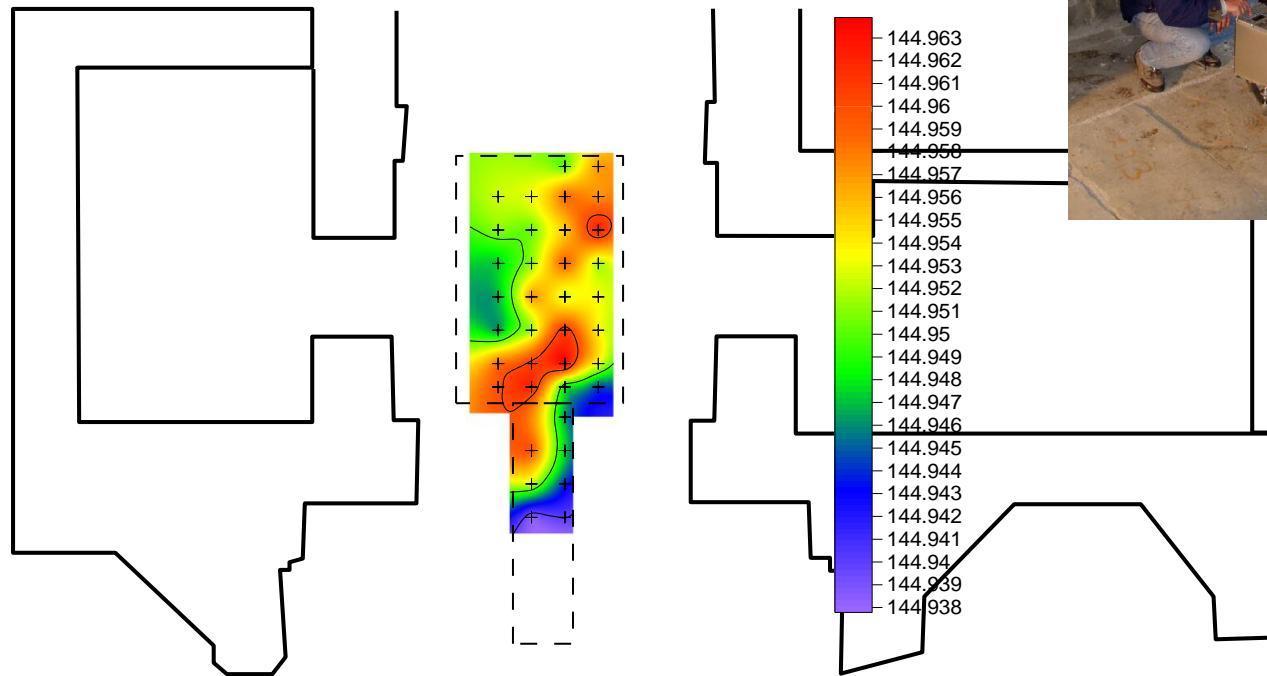
prejav
zasypanej
krypty?

odkryté Bouguerove anomálie (odstránený účinok krypty)

Kostol Najsв. Trojice, Devín

merania dnu v krypte

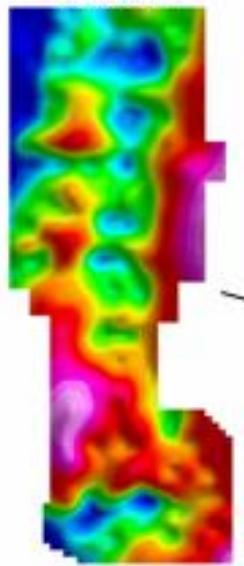

prieskum nepotvrdil prítomnosť dutiny pod existujúcou kryptou, anomálna zóna v ľavej časti bola spôsobená vrstvami ľahkých pieskov (overené ručne vŕtanými sondami)

príkladové štúdie (mikrogravimetria) SR

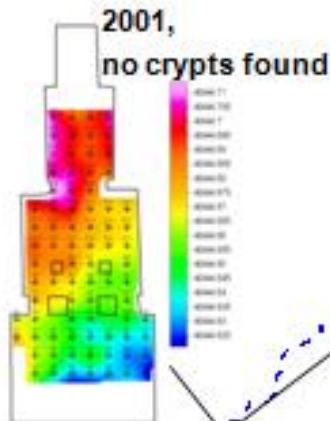
1998,

4 crypts detected,
1 found

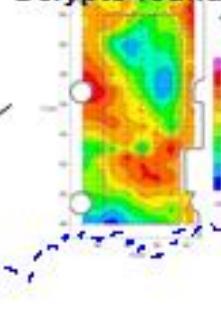
2001,

no crypts found

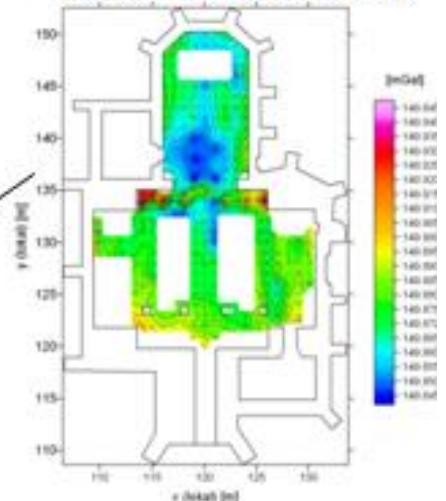
2011,

2 crypts found

2006, pitfall!

(filled sink instead of a crypt)

Katarinka

Trnava

Devín

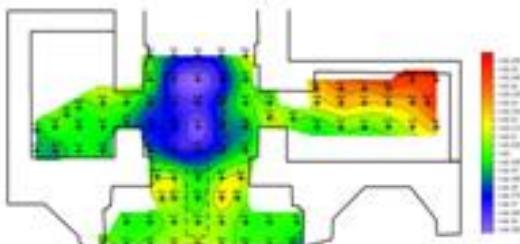
Krasno

Kostolany

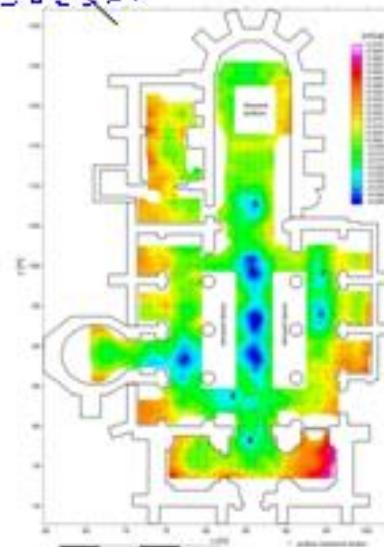
Nitra

Pukanec

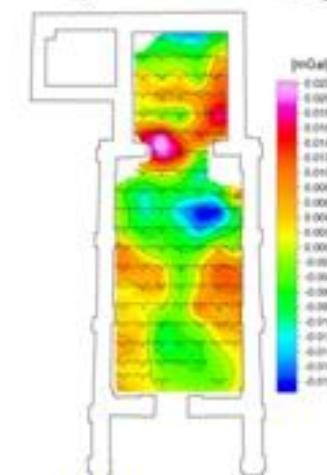
Moldava

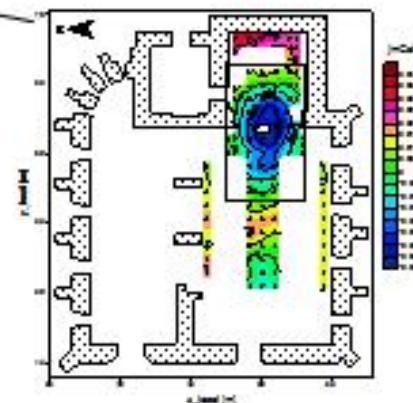
2002,
test site – known
crypt detected

2006, 8 crypts found

2009,
2 crypts detected
(should be verified)

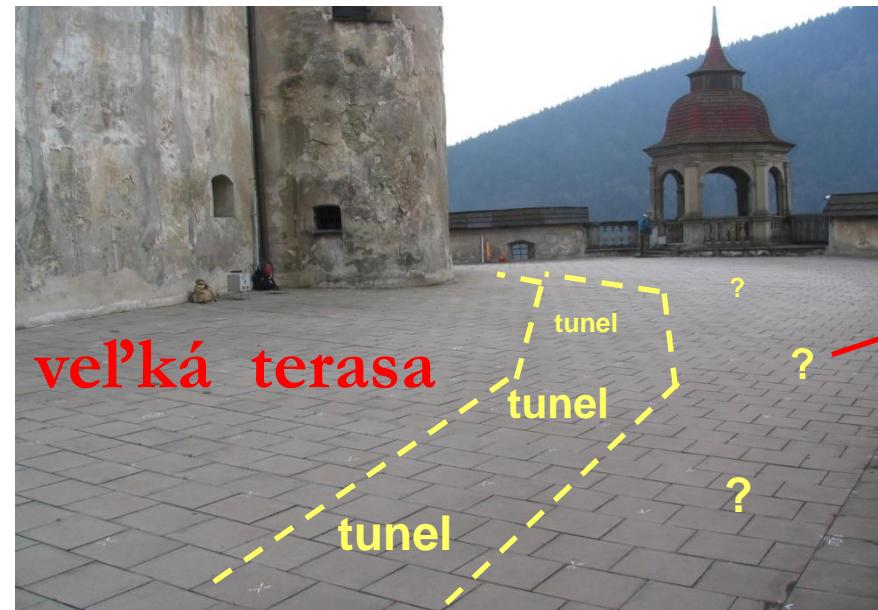

2008,
1 crypt detected
(should be verified)

mikrogravimetrický prieskum veľkej terasy Oravského zámku (2005)

študovaná lokalita – veľká terasa Oravského zámku

cielom prieskumu
bolo nájst' možné
prejavy existencie
tzv. kazemát
(spojovacích chodieb
medzi tunelom a
opevnením)

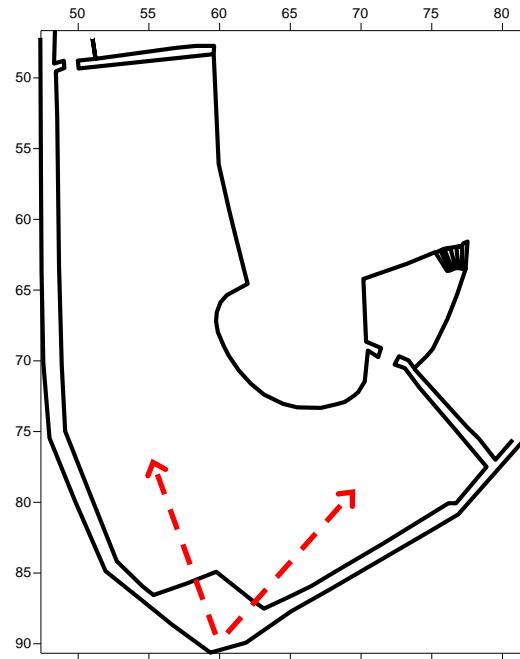

pohľad od
prístupovej
cesty na
zámok

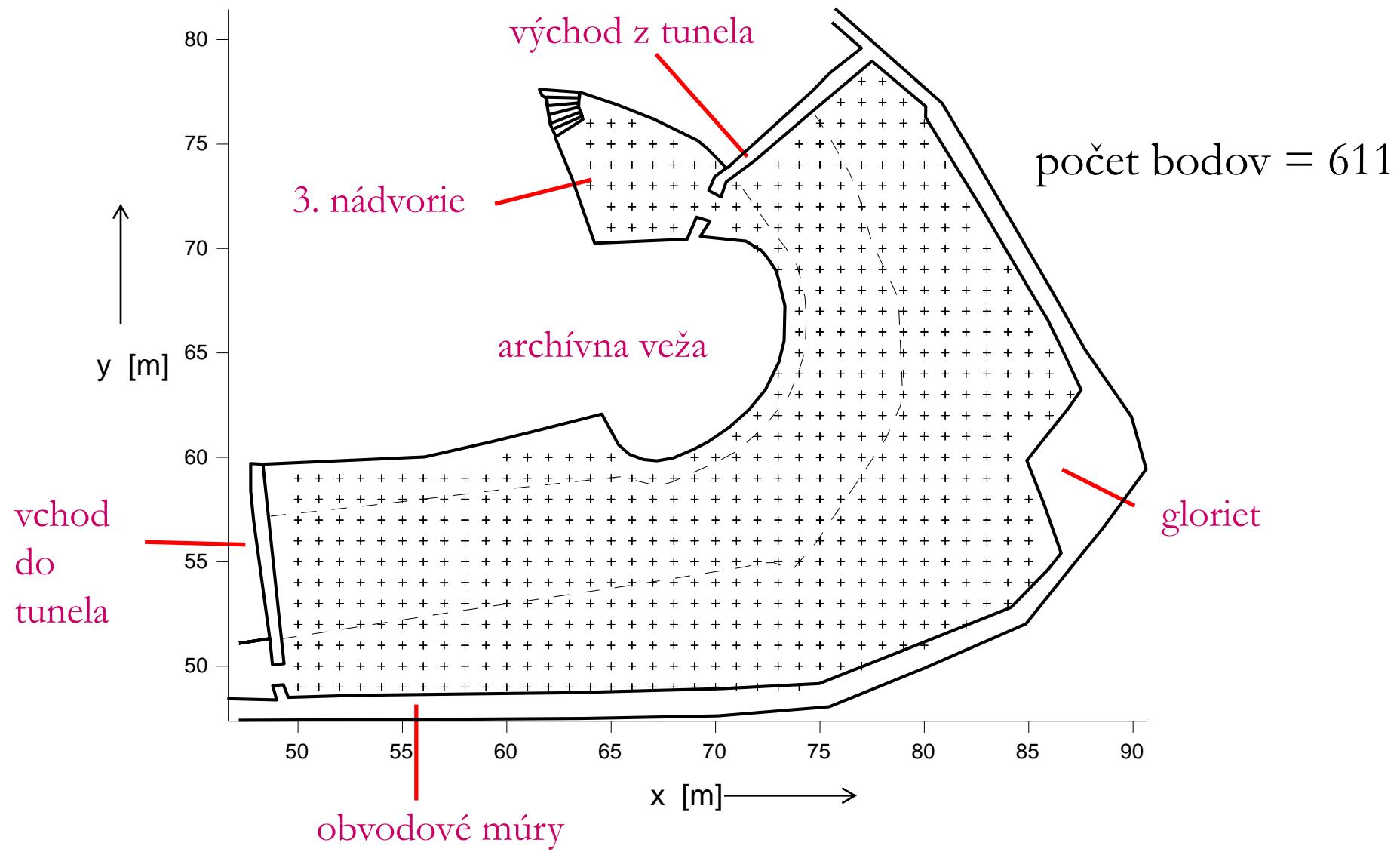
pohľad od altánku
(glorietu) smerom k
prístupovej ceste na
zámok

pohľad od altánku
(glorietu) smerom k
tretiemu nádvoriu

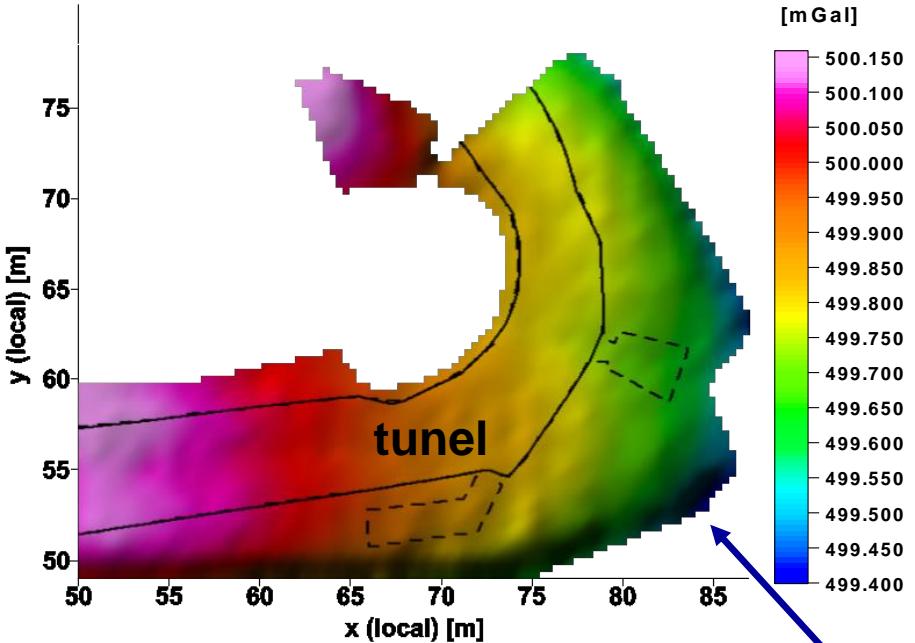
- vymedzenie a vytýčenie meraného územia

siet' bodov 1 x 1 m v lokálnych súradničiach

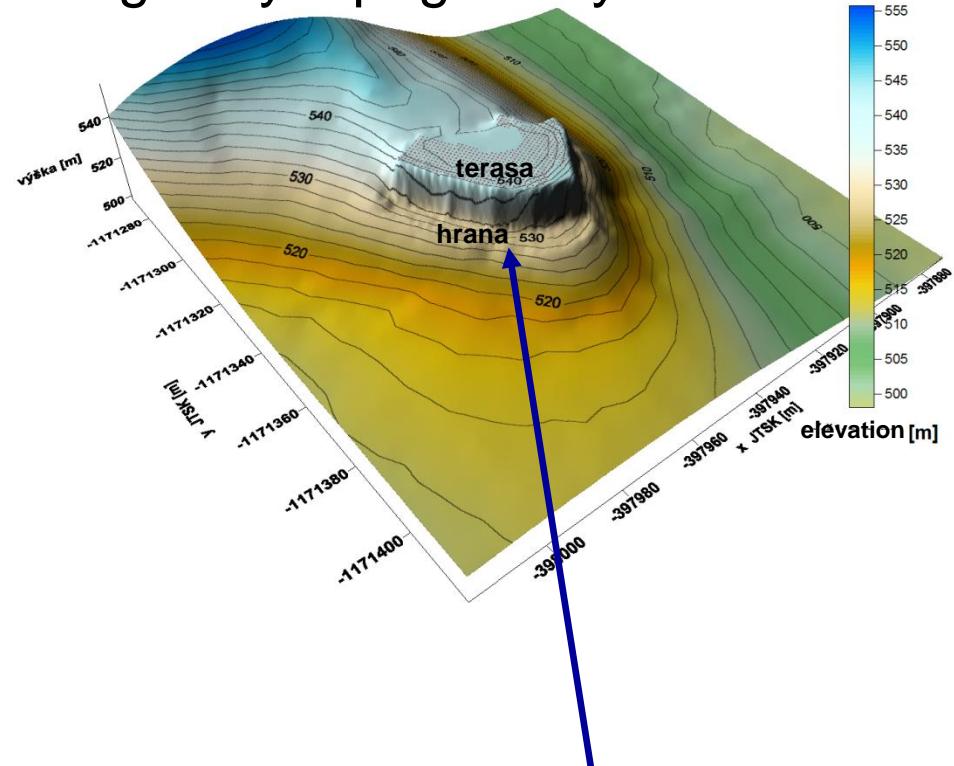

priebeh meraného “g“

merané g

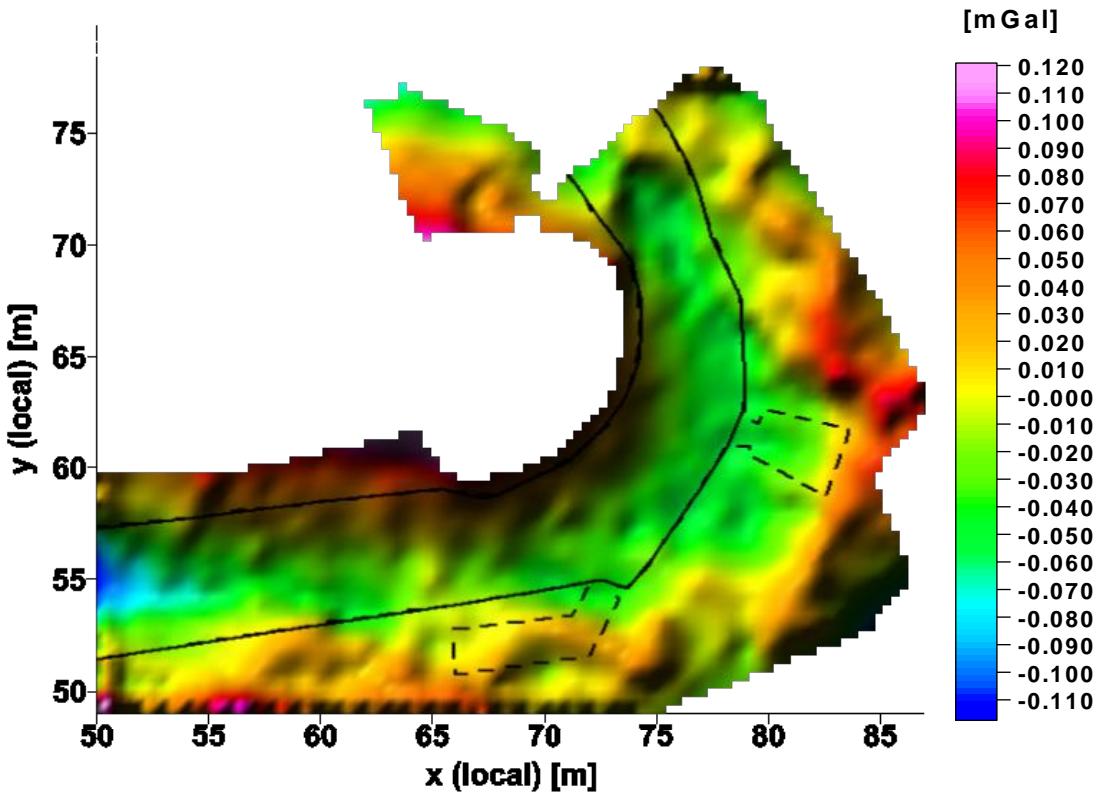

digitálny topografický model

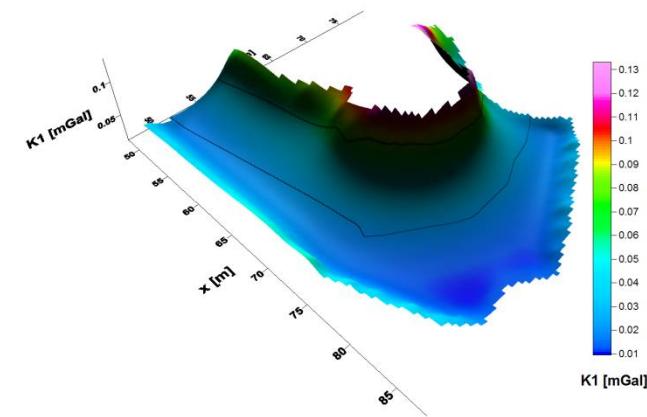

výrazný prejav ostrej hrany za múrmi
(vzduch = chýbajúce hmoty = pokles g)

mapa úplných Bouguerových anomálií

až po aplikovaní všetkých korekcií (aj opravy o gravit. účinok múrov) sa v mape úplných Bouguerových anomálií prejaví prítomnosť tunelu a ostatných hustotných nehomogenít

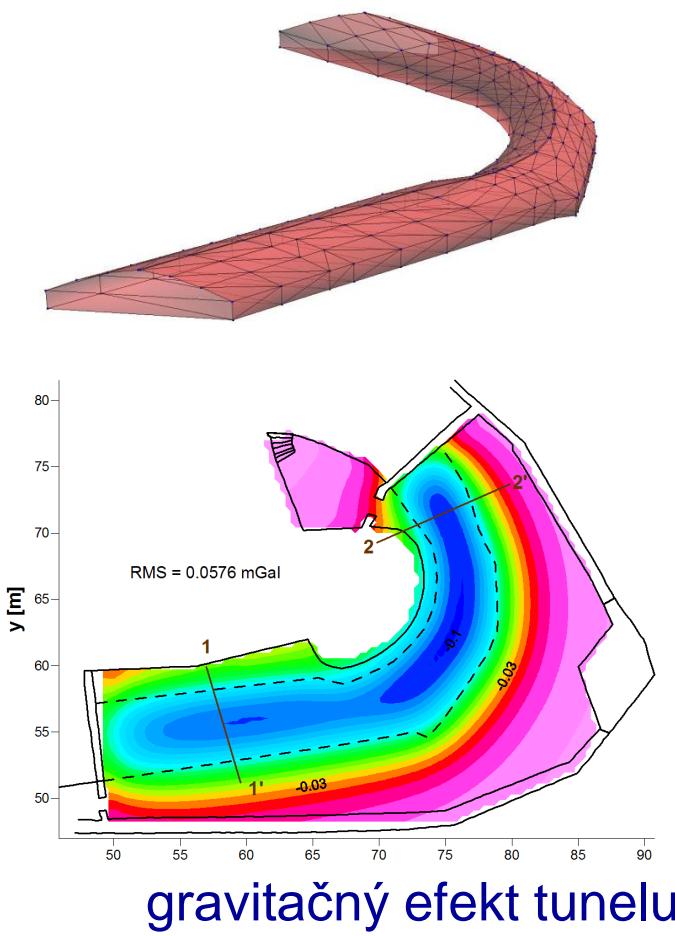
gravitačný efekt múrov

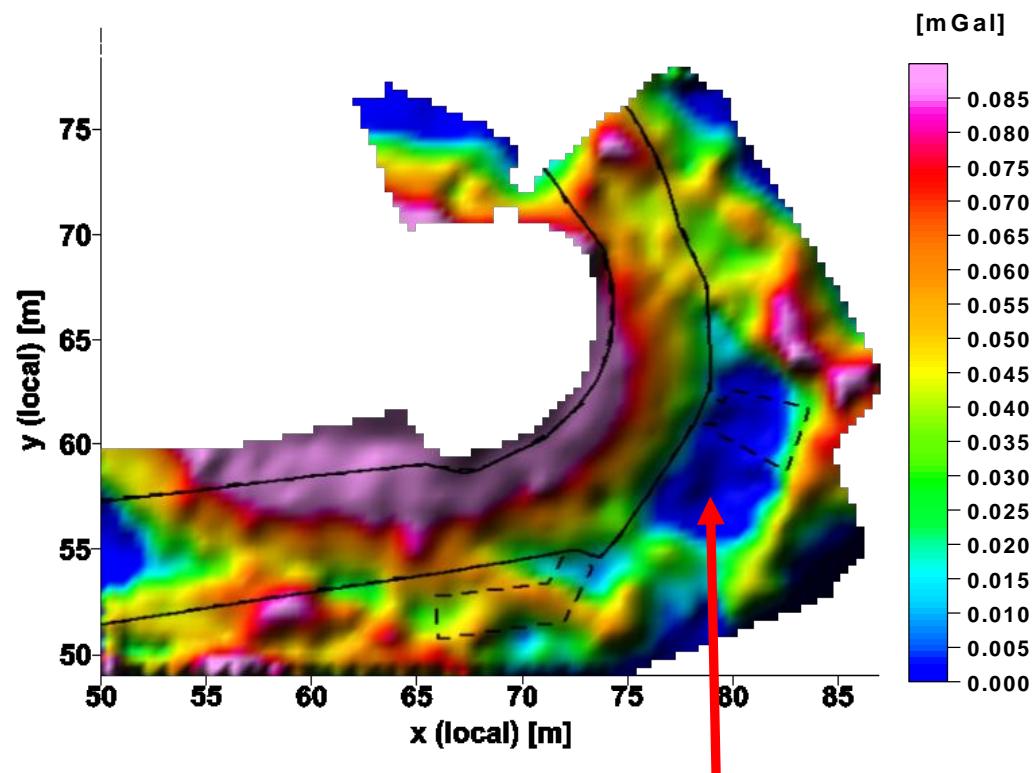
model múrov

výsledky – Oravský zámok, veľká terasa

3D model tunelu

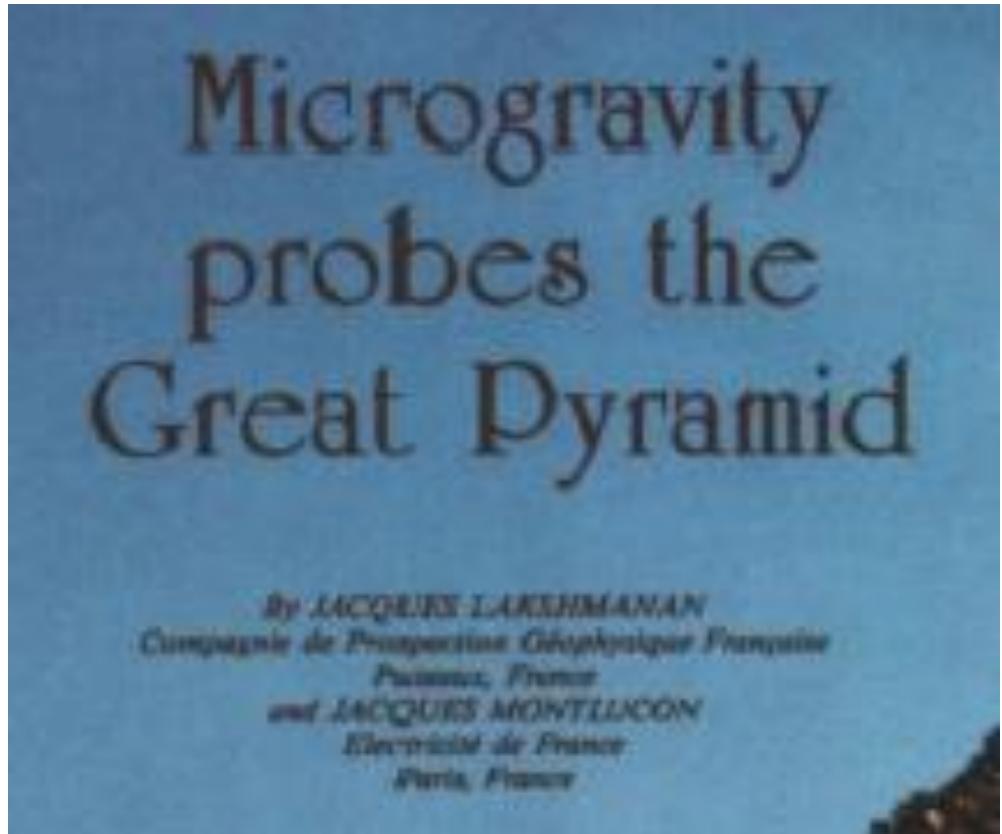

finálny výsledok:
tzv. “odkryté“ Boguerove anomálie
(odstránený prejav tunelu)

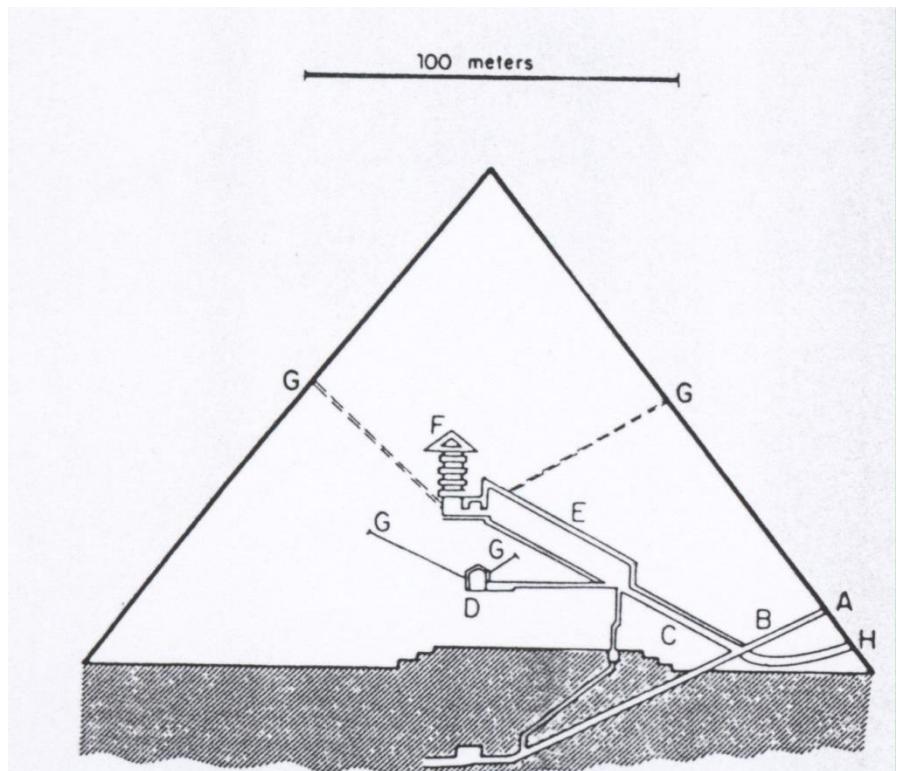
dôležitá anomálna oblasť –
prejav časti kazemát?

Cheopsova pyramída, Egypt – francúzsky mikrogravimetrický projekt

Cheopsova pyramída, Egypt – francúzsky mikrograv. projekt

štruktúra pyramídy

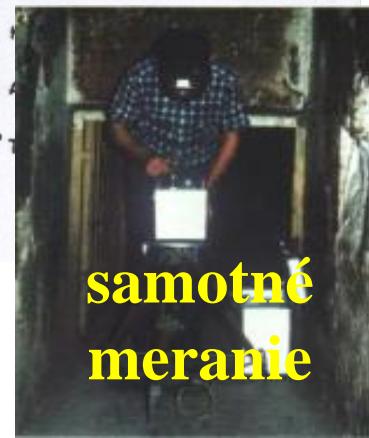
A. NORTHERN ENTRY

B. DESCENDING CORRIDOR

C. RISING CORRIDOR

D. QUEEN'S CHAMBER

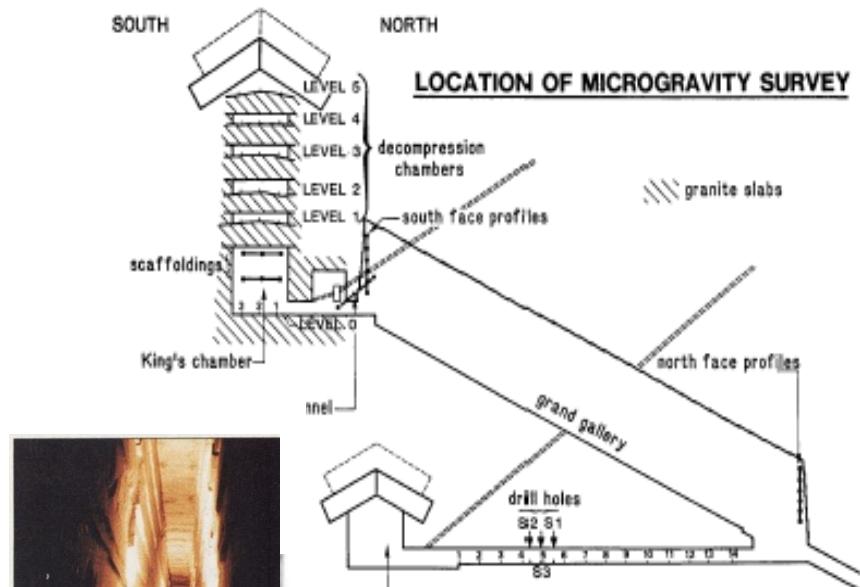
E. LARGE GALLERY

samotné
meranie

odhad. chyba: 2-10 µGal

merané priestory

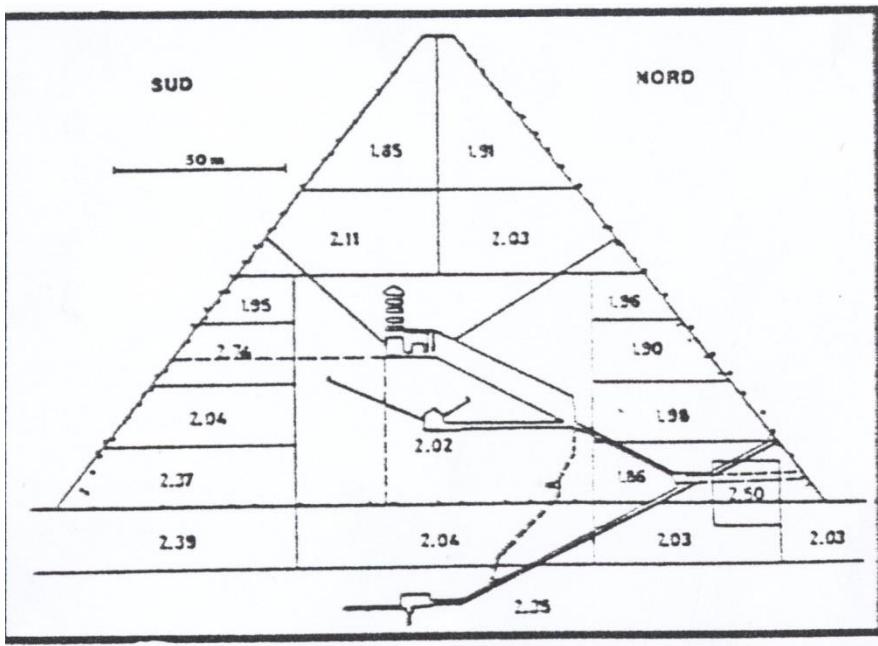
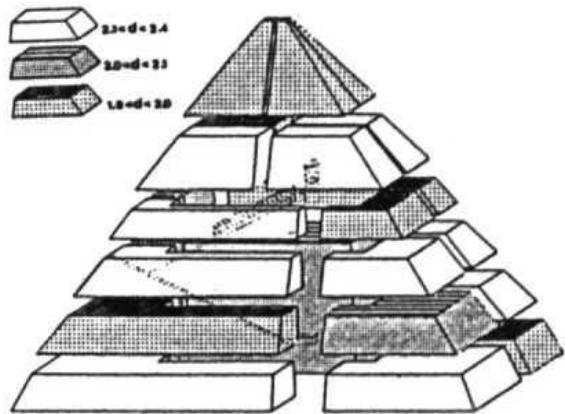

velká
galéria

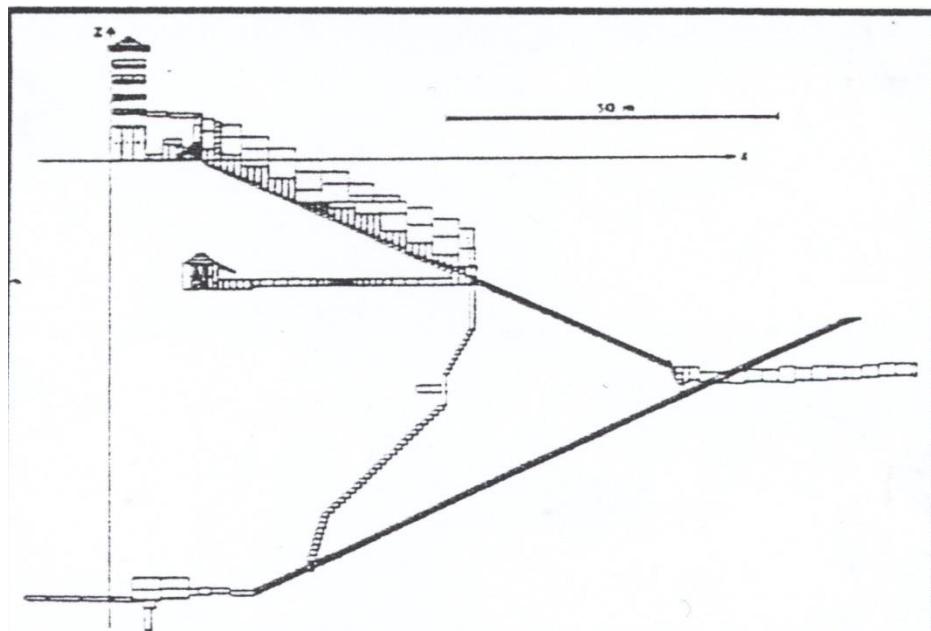
kráľovská
komnata

Cheopsova pyramída, Egypt – francúzsky mikrograv. projekt

model hustotného „rozvrstvenia“ pyramídy

**tvorba Bouguerovej anomálie
- odstránenie gravitačných
účinkov známych štruktúr**

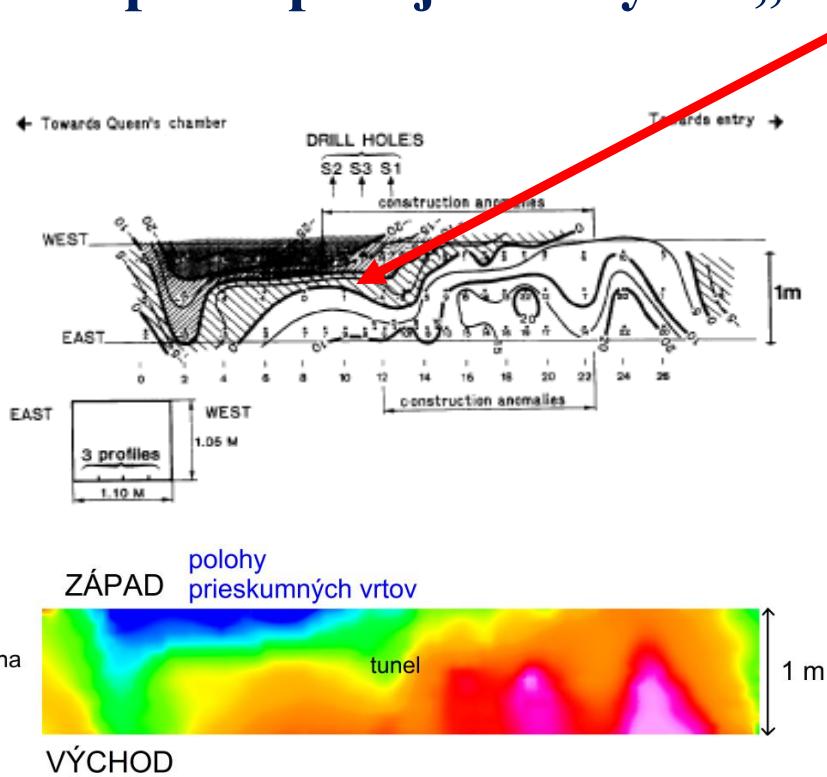

známe dutiny

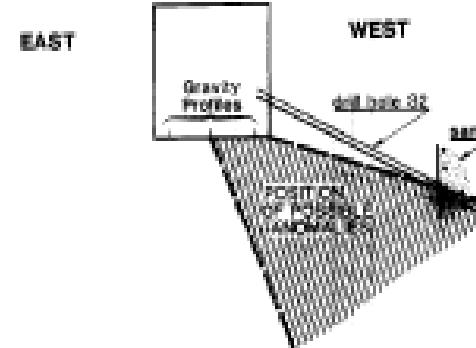
Cheopsova pyramída, Egypt – francúzssky mikrograv. projekt výsledky

hlavný výsledok:

zistenie dominantnej negatívnej anomálie v západnej časti
prístupovej chodby do „královninej“ pohrebnej miestnosti

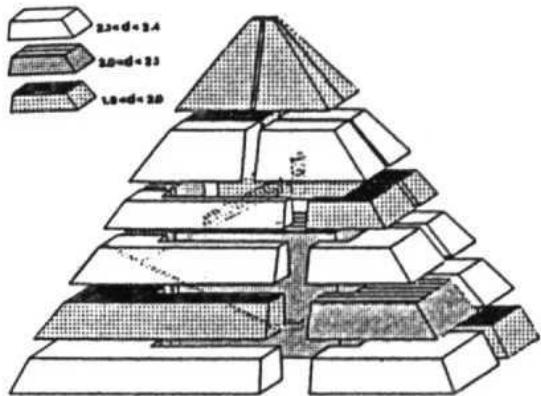
overenie anomálie:

3 vrty dosiahli po 2.1 m dutinu vyplnenú pieskom, (modelovaný objem dosahuje až 40 m^3)

Cheopsova pyramída, Egypt – francúzsky mikrograv. projekt

výsledky – možná interpretácia

Densities of the large block structure of the Cheops Pyramid.

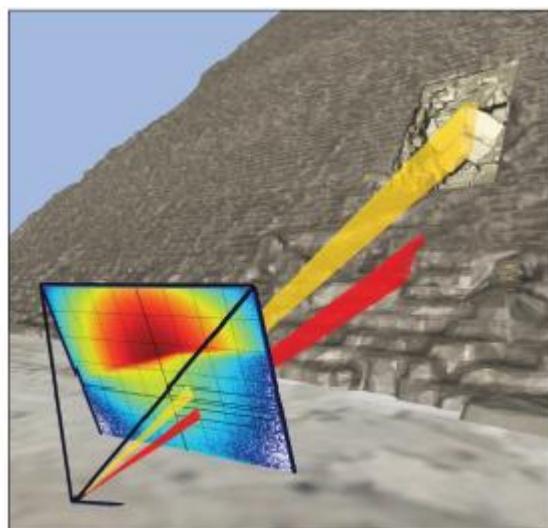
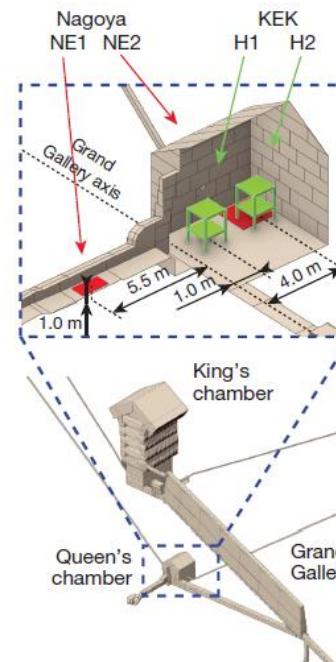
zvyšok pieskovej rampy (?)

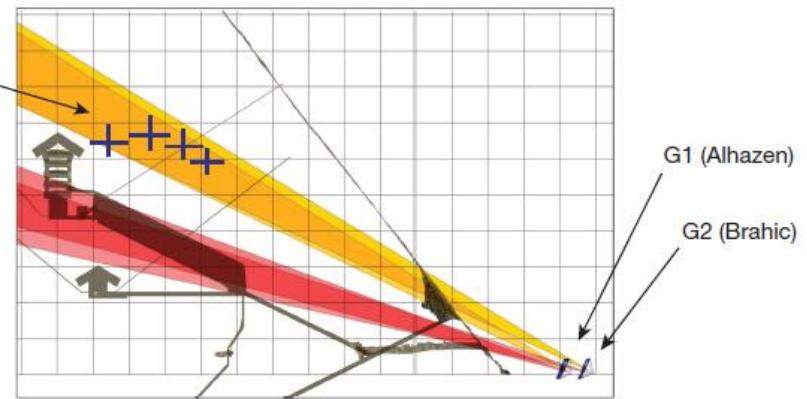
INTERPRETÁCIA PRIEBEHU
VNÚTORNEJ ŠPIRÁLOVEJ
RAMPY V CHUFUOVEJ
PYRAMÍDE

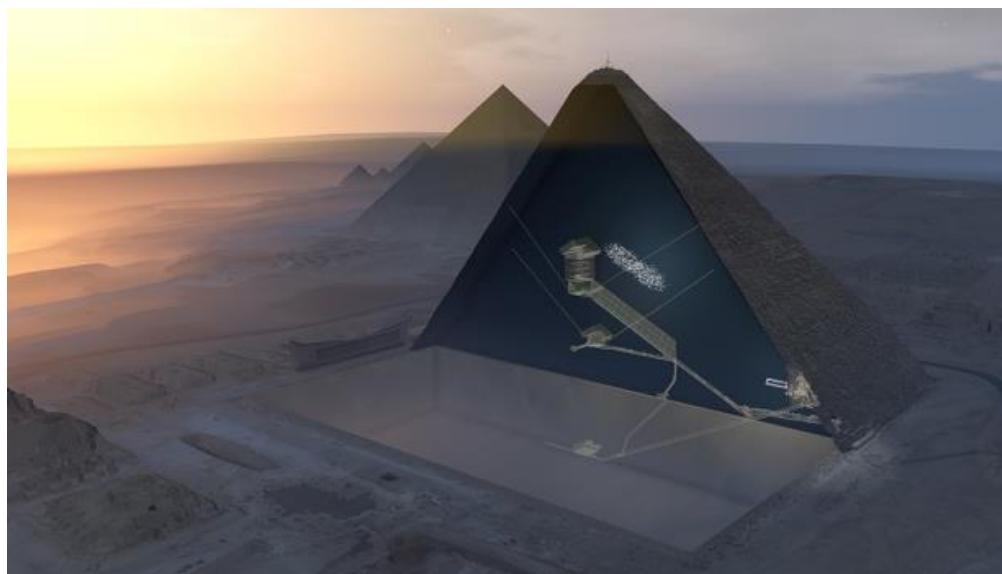
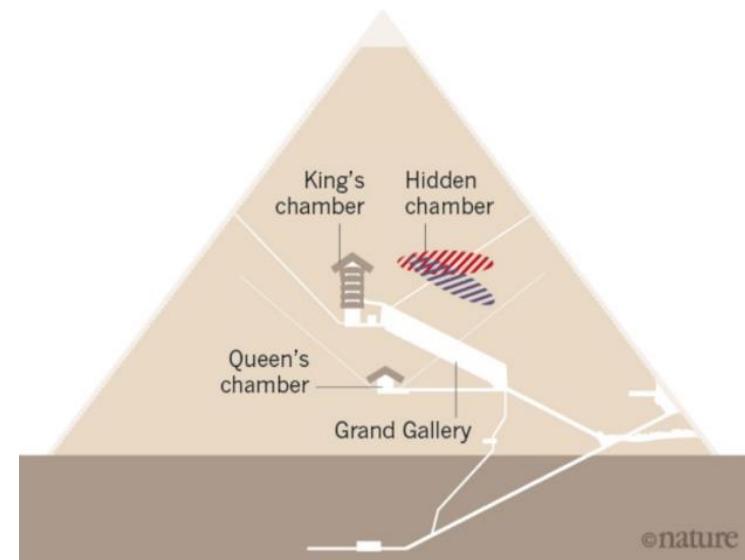
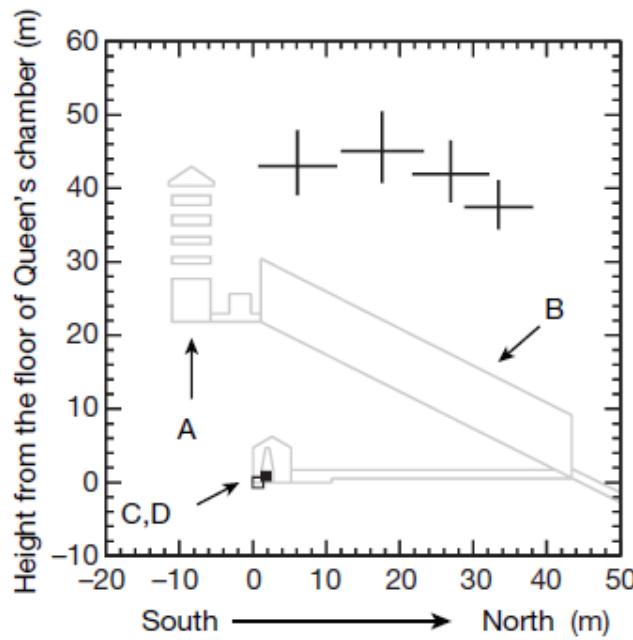
Zaujímavosť – objavenie novej dutiny (tzv. Big Void) v Cheopsovej pyramíde pomocou registrácie kozmického žiarenia (muóny).

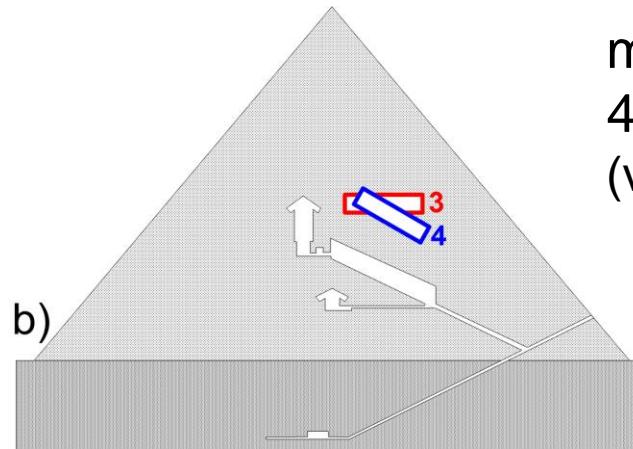
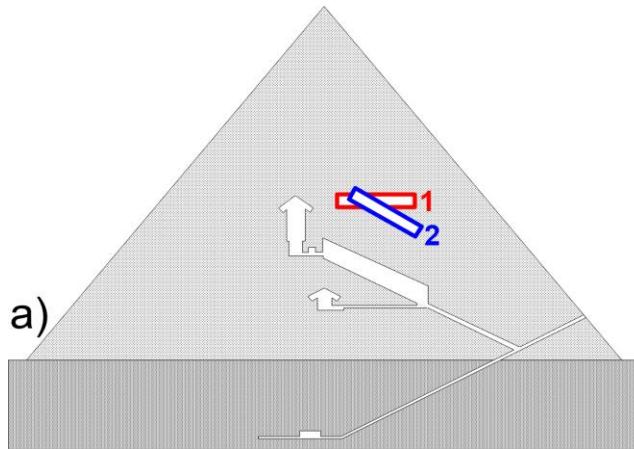
Triangulation positions from Nagoya University

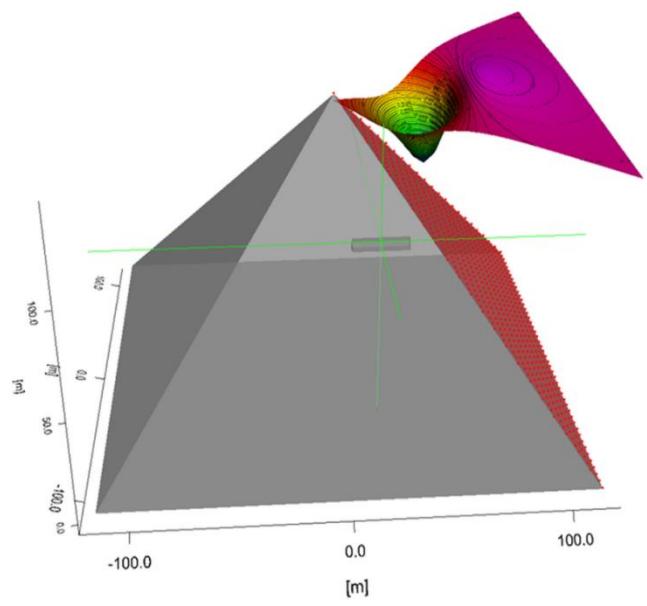
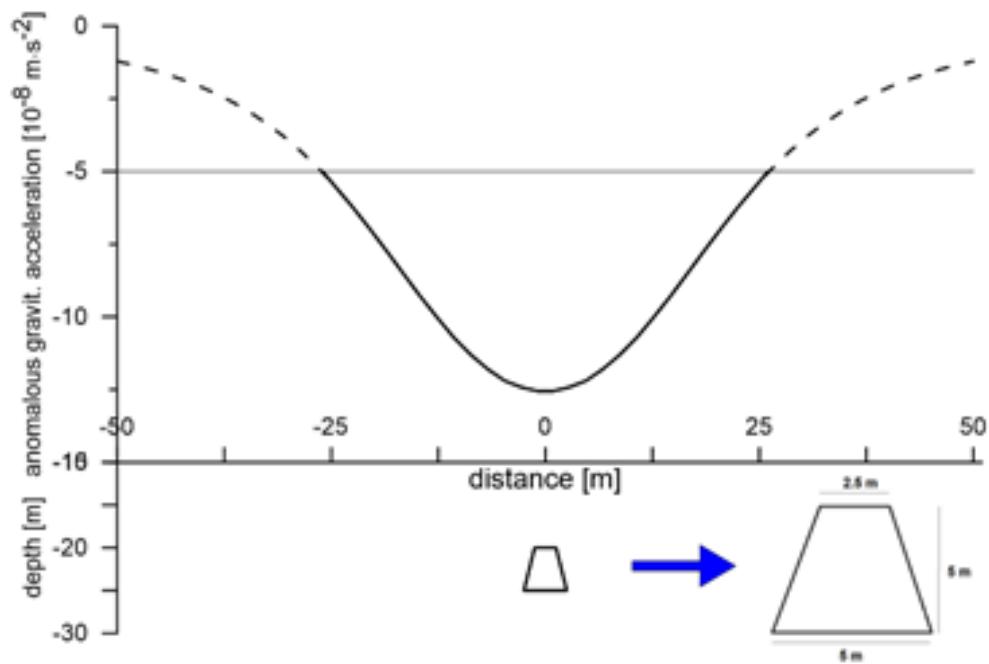
Zaujímavosť – objavenie novej dutiny (tzv. Big Void)
v Cheopsovej pyramíde pomocou registrácie kozmického žiarenia (muóny).

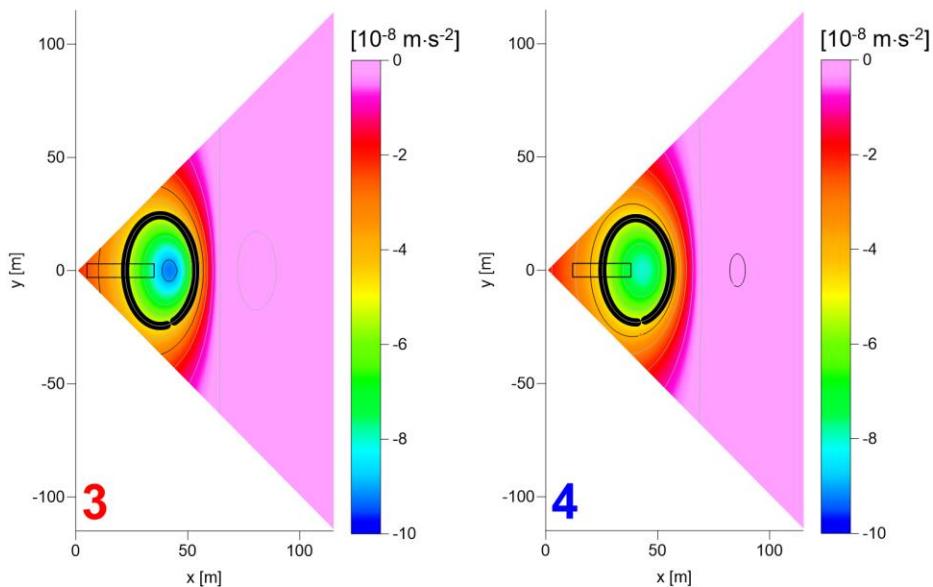
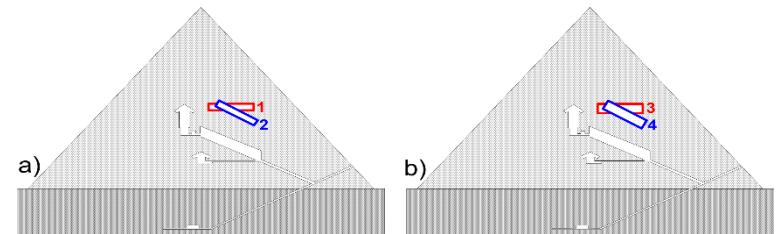
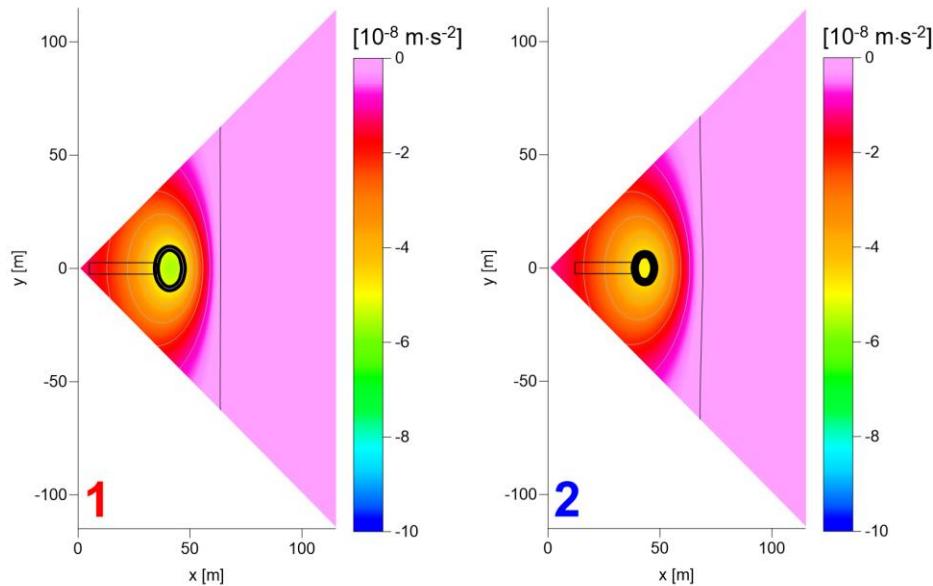
Zaujímavosť – objavenie novej dutiny (tzv. Big Void)
v Cheopsovej pyramíde pomocou registrácie kozmického žiarenia (muóny).

modelované
4 scenáre
(výška 5 a 7 m)

Zaujímavosť – objavenie novej dutiny (tzv. Big Void) v Cheopsovej pyramíde pomocou registrácie kozmického žiarenia (muóny).

Hrubá izočiara približne vymedzuje plochu, na ktorej by mohla byť daná dutina „merateľná“ pomocou súčasných moderných gravimetrov.